

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

Pars II. de Bonis vitæ religiosæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

dire, crux antennæ figurat in frontibus, tranquillitas ista tempestas est.]

Magna igitur sapientia est Domino vocanti non reluctari, & in tanto discrimine constitutis, opem ferenti summo mentis ardore consentire.

Tu verò, qui iam vocatus à Domino, mundum effugisti, & in fidelem patriam, perfidos parentes, affectuum intemperantiã, cordis inamuditiã, ignorantiam mentis, turpem nuditatem, bonorum paupertatem, viriorum ignominia, atque omnia Babylonis pericula deseruisti, totis visceribus, ac omni conatu metis tuo liberatori Deo gratias referre procura, canta carmen Isaie in honorem illius. Domine Deus meus es tu, exaltabo te, & confitebor nomini tuo, quonia fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles, amen. Quia posuisti ciuitatem in tumultum, (illam, quam ego meis prauis operibus edificabam) vibem fortem in ruinam, domum alienorum, vt non sit ciuitas, & in sempiternum nõ edificetur.] O rem mirabilem à te, Domine, ex aternitate in bonum nostram cogitatam, & præordinatam! Propter quod laudabit te populus fortis, ille qui speretis mundi illecebris, se tibi Deo benignissimo consecrauit, & ciuitas gentium robustarum, quæ vitis vniuersis bellum indicit, timebit te. Quid si iam habitu, & professione sæculi vitia, & peccata effugisti, fuge etiam & mente. Nam (vt inquit Ambrosius) Gloriosa hæc fuga est, fugere à facie peccati. Sic fugit Iacob. Matre sua dicente. Dixit enim Rebecca: Exurgens fuge in Haram. Sic fugit Moyses à facie Regis Pharaonis, ne cum aula regia coinquinaret, ne irretiret potentia. Denique pretiosus Egypti diuitiis estimauit opprobrium Christi. Sic fugit etiam Dauid à facie Regis Saul, & à facie Absalon: Denique fugiens augebat incrementa pietatis, qui & insidiatori percipit, & parricida salutem rogauit. Sic fugit & po-

Isaia 25.

Amb. lib. de fuga sæculi, c. 4.
Gen. 27.
43.
Exod. 2.
15.
I. Reg. 10.
1.
I. Reg. 15.

Apulus Hebræorum, vt fides eius, & vita inter fluctus sibi aperiret viam. Fuga illa erat trames innocentia, virtutis via pietatis assumptio. Audeo dicere, sic fugit & Ionas in Tharsis, non corporis fuga, sed mentis ascensione, qui vsque ad Christi ascendit similitudinem, vt fieret typus Christi. Dicit enim: sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, sic erit & Filius hominis in corde terre tribus diebus & tribus noctibus. Nam si non fugisset, numquam de ventre ceti esset auditus.

Ne putes te adhuc in tuto positum, si quod statu deseruisti, animo & vita non deseras. Nam hæc statu solum, & non operatione relicta, magis quam in sæculo onerant, & vehementius nos in terram depriment. In mundo enim cum possessione rerum terrenarum, licet difficulter, tamen saluari possumus, si amor mensuram diuinæ legis ponamus, & modum in mandatis præscriptum non transgrediamur. At in religione, si ab gehenna liberari cupimus, omne dominium, rerumque possessio, omnis carnis illecebra, omnis proptia voluntas abiicienda est. Si ergo saluari contendimus, (vt ait Bernardus) à præsentis sæculo nequã, quid adhuc de hoc mundo decernimus? Si exire volumus, quid compedes nostros nobiscum trahere laboramus? Bonamus aureos esse, sed multò melius est sine his liberari, quam eorum occasione teneri. Non æstimemus pretium, sed impedimentum consideremus, ne præter ipsam, quæ dura fatis reputanda est, conditionis necessitatem, etiam cupiditatis visco inhaerere hic incipimus, & inanis sollicitudinis nexibus irretiri. Ad hæc itaque animo abiicienda tantum beneficium diuinæ vocationis nos moueat, & periculum imminens, tum inquietudinis, tum amittenda salutis instiget. Et his malis mundi consideratis, iam bona religiofa vitæ, quæ tantum tetigimus, paulò latius audiamus.

Exod. 13.
8.

Iona 1.3.

Matt. 12.
40.

Bern. ser. de eo quod scriptum est, Beatus homo, qui audit sapientiam, etc.

PARS SECVNDA.

De bonis vitæ Religiofa.

NON A religiofa vitæ, qui vellet omnia conscribere, id ipsum profectò aggrediretur quod qui intenderet cali stellas numerare. Religiofa enim vitæ celum est, aut imago quædam cali sanctissima, quam sicut stella Firmamentum, ita variæ ac innumera bona condecorant. Ingressus ipse plurimis bonis plenus est, quæ Deus ad victoriam sæculi, & comitum eius Diaboli, & carnis, & ad noui hospitis in suam domum gratæter admissi consolationem impertit. Progressus innumerabilibus domis, & occasionibus proficiendi refertus, quibus homo ad vitæ puritatem euebitur. Egressus mirabili tranquillitate mentis, & abundantissimis ad beatitudinem acquirendam auxiliis cumulatus. Atque adeo, qui niteretur hæc omnia minutatim edicere, prius vitam, et si longam acciperet, & omni alia occupatione vacuam, quam scribendi materiam desiniret. Quamobrem, ne quod breui narratione dici non potest, dicere præsumamus, sola ea vitæ nostræ bona, quæ Sanctus Propheta Ezechiel tangit, explicemus. Ille autem sic habet: transiens autem per te, vidi te conculcari in sanguine tuo. Et dixi tibi cum esses in sanguine tuo: Vive. Dixit, inquam, tibi: In sanguine tuo vive. Multiplicatam quasi germen agri dedi te, & multiplicata es, & grandis effecta, & ingressa es, & peruenisti ad mundum muliebrem: vbera tua intumuerunt, & pilus tuus germinavit: & eras nuda, & confusione plena. Et transui per te, & vidi te: & ecce tempus tuum, tempus amantium: & expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam.

c. 26.6.

De bonis religiosa vita, & primò, quanta benignitate Deus religiosos aspiciat.

CAPVT XII.

A his ergo ærumnis, atque miseris fuimus liberati, cum sæculi diuitias, honores, voluptatesque contempnimus, & acceptis à Deo gratiæ pennis, in vitam religiosam aufugimus. Quare æquum sanè est, vt tam ingens beneficium agnoscamus, & misericordias Domini in æternum cantemus. Istæ autem misericordias, quas Deus in religiosos contulit, ad breue compendium redactæ duæ sunt, vt diximus, à Paulo, dñi Colossensibus scriberet, recensitæ. Qui eripuit nos (inquit) à potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij dilectionis suæ.] Magnum beneficium, quodd Deus eos à misera seruitute tenebrarum eripuit, & à Diaboli exactoris durissimi exemit potestate: quo beneficio prædictis omnibus malis soluantur, sed multò maius, atque præstantius, transtulisse illos in religiosum statum, in regnum dilecti filij sui, quod bona ineffabilia comprehendit. Hæc autem bona sub eodem terrenæ Hierosolymæ typo, idem Propheta, & numerare, & elegantissima metaphora explicare pergit. Transiens (inquit) per te.] Ab hoc Dei tràsttu beneficia incipiunt diuina. Tràst enim Deus, cum mètem rebellem, & peccatis irretitam, mortis memoria, gehennæ metu, ac horrore iudicij tamquam quibuldam telis oppugnat, cum terroribus ac minis aggreditur, cum internis increpationibus impetit, & exprobrando ei præposteram vitam, pessimos mores, & annos in vitis ac peccatis consumptos, eam acriter reprehendit. Nò dum Deus stat, quia allocutiones istè diuinæ in principio vocationis non multùm durant, sed citò prætereunt. Timet homo, & tremore concutitur, cum Deum loquentem audit, cum minacem, & iratum considerat, sed cessatè voce eius iterum dormit, & falsa securitate quiescit, & vitæ mutationem nec dñi admittit. Nondum Deus stat, quia homo mancipium Diaboli factus, adhuc indignus est Dei dilectos suos, protegens illos, remunerans illos, ab omni periculo defendens illos, licet ipsi minimè eum videant, & longè aliquando distitum esse existiment. Vox sponsæ est, non inimici. En ipse stat post parietem nostrum respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.] Denique prope est Dominus sanctis, & electis suis (inquit Bernardus) etiam cum longè esse videtur. At prope inimicos suos nò stat, sed appropriat vt eos vocet, vt ex hostibus amicos faciat, & quamdiu in perfidia, ac duritie cordis perseverant, citò tranfit.

Vis videre, quia Dominus non est cum impiis, & peccatoribus, sed quàm longè ab illis abest, audi Prophetam Longè à peccatoribus salus.] Et alius, Longè est Dominus ab impiis.] Et rursus alius, Derelinquam populum meum, & recedam ab eis: quia omnes adulteri sunt, cæus præuarcationum.] Istis ergo à Domino corde, & voluntate separatis, nonnumquam ipse Dominus, misericordia incitatus appropriat. Tranfit per illos non quidem, vt mentem, cui appropinquat, vacuam, & egenam derelinquat, sed vt ipsa in iudicium non veniat, imò transeat de morte ad vitam. Tranfit ille, vt in tràsttu cæcam luto, id est cognitione suæ vtilitatis, & mundanæ instabilitatis illuminet, vt sedentem in telonio perniciosæ cupiditatis, ad suam sequelam euocet. Vt tandem percutiat Egyptios, id est, sæculares curas, &

vanas cogitationes, quæ vincam in Egipto tenet, & compeditam, ne opera lateris, & luti deserat, & in terram sibi promissam, lacte, & melle manantem, id est, in sanctam religionem, confugiat. Tranfit ille, vt illud beneficiù animæ præstet, quod in Isaia scriptum est. Sicut aues volantes, sic proteget Dominus exercituum, Hierusalem, protegens, & liberans tràsiens, & saluans.] Nam si aues, vt defendant fortus suos, nidus superuolant, & siue serpentem, siue hominem viderint, aut alias aues ad filios suos accedente, propriæ imbecillitatis oblitæ, rostro pugnant, & vnguibus: ita Dominus, vt mundanos vocet, & religiosos efficiat, non semel, sed sæpe tràst per illos, vt a serpente, quæ mordet in silentio, id est, ab occulta tètatione defendat. & ab homine, nempe ab humanis, & secundum sæculum speciosis rationibus, protegat, & ab aueculis, nimirum, à timidis cogitationibus, tuatur, ne opus admirabilis conuersionis impediatur. Tranfit denique, vt animæ in castris sæculi militantes ad ipsum celeriter tràseat, quia nisi ipse priùs tràsiret per illas, & inuitaret illas, ipsæ ad eius castra nequaquam transirent. In tràsttu ergo isto magnificis verbis inuitat animas, quas ad se trahere disposuit, dicens: Tranfite ad me omnes, quæ concupiscitis me (quæ me prætereuntem aspicientes iam aliquantulum meam pulchritudinem desideratis) & à generationibus meis, hoc est à fructibus meis, adimplemini.] Hic enim tranfitus, quo à mundo ad me auctorem mundi tranferitis, non erit inutilis, sed ineffabilibus bonis vos ipsas cumulabit.

Transiens autem Dominus vidit animam, quam ad tam sublimem statum vocare decreuit, sanguine peccatorum sordatam, prauis cupiditatibus impeditam, procliuem ad omne malum, auctam ab omni bono. Vnde in suo tràsttu ait: Vidi te conculcatam in sanguine tuo.] Videre autem eam sanguinibus infectam, omniq; peccatorum genere vitiatam, deberet iram Domini, ac indignationem pro uocare, non tamen ad iram (hæc enim est Dei nostri benignitas) sed ad misericordiam, ad pietatem, ad clementiam allexit. Vidit eam oculis illis dulcissimis, quibus respexit Petrum, non iam nutantem: sed planè ruentem, cum egressus foras fleuit amare.] Illis sanè, quibus respexit Matthæum vctigalium rationibus occupatum, cum illo verbo potèntissimo: sequere me,] excitauit dormientem, soluit cupiditate illigatum, aded vt statim nulla mora interiecta, surgeret, & sequutus sit eum. Illis deniq; quibus vidit Zachæum, non iam humi repentem, sed ascendentem in arborem lycomororum, vt iam in excelso constitutus transeuntem posset aspiciere. Vidit istum Dominus, & tantæ deuotionis feruore inuitatus dixit illi: Zachæe, festinus descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.] Longè tamen maius beneficium hic, nam transiens vidit animam conculcatam in sanguine suo, & non deuotione eius inuitatus, sed tantæ calamitatis miseratione motus, eam ad se vocat, & absconditè hæc verba penitus oblitæ, & à se ipsa alienatæ instillat. Quia hodie in domo mea oportet te manere.]

Videt ergo Dominus oculis benignissimis animam, quam ad se vocare decreuit, licet vitis, ac peccatis deditam, & solis rebus terrenis occupatam. Quia eam respicit, non vt puniat, sed vt iacentem erigat, fugientem reducat, maculatam lauet, sordam venulet, pauperem dicit, & destructam, ac solo æquatam reedificet. Circuit Nehemias nocte quadam urbem Hierosolymam, & considerat calamitatem eius, murum scilicet dissipatum & portas eius consumptas igni, & domos desertas, atque destructas.]

Coloss. 1. 13.

Gal. 2. 9

Der. ser. 56. in cant.

Psal. 118: 155. Prou. 15. 29. Hierem. 9. 2.

Ioan. 5. 3.

Isa. 31. 5.

Eccle. 24. 26.

Matth. 26. 75.

Matth. 9. 10.

Luc. 19. 3.

2. Esdra 21. 13.

Hoc autem fecit, non vt more gentium eam iri-
deret, & subannaret, sed vt si posset ad pristinam
amplitudinem, ac dignitatem reduceret. Quare
his, qui cum ipso erant, dixit: Vos notis afflictio-
nem, in qua sumus, quia Hierusalem deserta est, &
porta eius consumpta sunt igni, venite, & ædifi-
cemus muros Hierusalem, & nō simus vltra in op-
probrium. Ita profectō Dominus circuit animam
ad statum religiosum, vocandam, considerat eam
conculcatam in sanguine suo, id est, sedentem in
peccatis suis. Ista enim sunt sanguines, à quibus Pro-
pheta emendari postulabat, quando dicebat: Libera
me de sanguinibus Deus Deus salutis mee: [Quo-
rum scditate Israelitarum opera erant infecta, cum
audiunt: Manus enim vestre sanguine plenæ sunt.]
Huc etiam sanguinem se puniturum promittit Do-
minus per Oseam, dicens: Et visitabo sanguinem
Iezrahel super domum Iehu.] Non tamen abomi-
natur sanguine impuram, peccatis, & iniquitatibus
inquinatam: sed videt eam, vt ipsius misereatur, &
ad innocentiam reuocet puritatem. Aspicit doctus
medicus filiam, quam vnice amat, grauissimo mor-
bo laborantem, vt compatiatur ei, & à morbo, adhi-
bitis remedijs, liberet. Cur non Dominus animam
peccatricem, quam sanguinis sui pretio redemit, be-
nigne etiam aspiciat, vt eius misereatur, & à morbis
peccatorum eripiat? Ita prorsus aspicit, & eius con-
sensu postulato potenter iubet paralytū discedere,
& hominem incolumem surgere, & sublato grabato
talenti sui, in quo quasi desperatus surgēdi iacebat,
ad domū religionis conuolare. Videt sculptor mar-
mor, aut statuarius æs, ex quo sculpturam, aut sta-
tuam fabricare disposuit: Videt pictor tabellam ap-
tissimam, in qua redemptoris imaginem delineare
statuit: Videt aurifex aurum obrizum, ex quo pul-
cherrimum anulum ad celandam gemmam pre-
tiosam elaborare cōstituit. Videtur isti materias sua-
rum artium, vident, & exultant se occasionem labo-
randi, & faciendi magnum lucrum inuenisse. Non
multum curant, si marmora sint in luto sepulta, si ta-
bella sit lituris scedata, si aurum sit scorix permi-
stum, quia sciunt terra obruta extrahere, interlita
expungere, & infecta, ac rudia purgare. Sic prorsus
Dominus Deus tuus, o anima religiosa, vidit te con-
culcatam in sanguine tuo, non tamen desepxit, imò
exultauit, & gauisus est, quia aptissimam misericor-
diæ suæ materiam inuenit. An non materia miseri-
cordiæ misera est? Et quid te miserabilius, quam
peccatorum reatus ligabat. mūdana desideria suffo-
cabāt. & aduersarius humani generis Diabolus vin-
ctam, & compeditam detinebat? Inuenit te tamquā
marmoreum lapidem iacentem in luto curarū ter-
renarum, & in cæno voluptatum impurissimarum,
& erexit te, vt faceret columnam Ecclesiæ suæ, fun-
datam super basim auream. Crura enim sponsi di-
cuntur in canticis columnæ marmoreæ fundata su-
per bases aureas,] quæ religioſos significant; nam
mundanos homines, vita sua, doctrinaque susten-
tant. Et bases aureas inniuntur, quia in Dei, &
proximi charitate fundantur. Inuenit te tamquam
tabulam, innumeris lituris peccatorum infectā, sed
lituras expunxit, vt sui ipsius imaginem pingeret, &
digito suo legem in te perfectionis conscriberet.
Tabulas quidem illas, quæ legem veterem scriptam
continebāt, Moyses imperio Domini in arca Testa-
menti, vt illic seruarentur, collocauit, & te Dominus
ipse in arca sanctæ religionis inclusit, ne in sæculo
detelictus inter tot occasiones peccatorum perires.
Inuenit denique te tamquam aurum rude, & sordi-
bus affectuum, ac passionum infectum, & purgavit

A te, vt esles annulus in manu dextera eius, non sicut
Iechonias euellendus, sed in perpetuum custodien-
dus. Vt in isto annulo gemmam perfectæ virtutis
calaret, & omnibus, tum Angelis, tum hominibus
te opus suum pulchrum, & pretiosum ostenderet.
Qui his oculis te vidit, o anima, abique dubio non
tibi iratus, & infestus: sed mitis, ac benignus af-
pexit.
B Vidit Dominus illos duos fratres, quos primò ad
dignitatem Apostolatus extulit, non quidem oculis
iratis, vt perderet, sed mansuetis, vt saluaret, ad se
adiungeret, & ex piscatoribus piscium, hominum
piscatores, & prædicatores efficeret. Eisdem ergo
oculis, o anima, visa es à Domino Deo tuo, quorum
aspectu ad hoc te permouit, vt relictis retibus diui-
tiarum, & patre, & vniuersis rebus mundanis, eum
sequeris, qui te ex piscatrice opū, & voluptatum,
in animarum saluatricem conuerteret. Aspexit te, si
cut bonus pastor ouem suam, sicut trapezita sapiens
gemmam suam, sicut dilectus sponsus spōsam suam.
Quia oculi Domini super iustos, & super eos, quos
potenter ad iustitiam vocat, vt eruat à morte animas
eorum, & alat eos in fame.] Aspexit denique, vt eā
benedictionem assequeris. Conuertat Dominus
vultum suum ad te, & det tibi pacem.] Ad hoc enim
vidit, vt à sæculi contetionibus, & bellis eriperet, &
abundantissima pace, animique tranquillitate cum-
laret. Hanc autem inter mundanorum turbas, & sol-
licitudines rerum temporalium, difficile admodum
est inuenire. Vnde Basilius: Inquire (inquit) pacem,
nimirum solutionem à tumultuarijs mundi istius cur-
ris, para tibi mentem tranquillam, statūque ani-
mæ vnum aliquem inquire, qui sit ab omni fluctua-
tione, ac turbella curarum seiuinctus, in quo nulla
agiteris vitiosa affectionis intemperie, quo nullis
finas te auelli ac distrahi sectarum opinionibus,
quamlibet verisimile ementitis persuasione proli-
cientium te, & innitantium ad consensionem, vt pa-
cem illam dei tibi concilies, omnem prorsus exupe-
rantem sensum, corque tuum custodientem.] Ad
hoc ergo Dominus oculos suos in nos defixit, vt à
bellis liberaret, & ad istam pacis statum vocaret.
C O quam appositè de his oculis Domini, quorum
aspectu homines ad religionem vocandos dignatur,
scriptum est: Pulchriores sunt oculi eius vino.] Si
enim vino capti, extra se ipsos ducuntur, omnium
obliuiscuntur, nec honorem reputant, nec ignomi-
niam, curant, nec consanguineorum, aut sodalium
prosperitate gaudent, vel aduersantibus contristan-
tur: Oculis Domini capiuntur animæ multò poten-
tius, quæ semel benigne conspectæ ita se ipsas desce-
runt, honorem abiiciunt, ignominiam contemnunt,
prosperitate mundi, & aduersitates aspernantur, vt
non vino captæ, cuius furor cied consumitur, sed
beato quodam lethargo sopitæ esse videantur. Aut
quandam istarum conspectu Domini ad sapientis-
simam sobrietatem traductarum: animam dico Bea-
tissimi Ephraem Syri, ita in suo testamento mundi
gloriam conculcantis. Nulla (inquit) Ephraem ceci-
neritis carmina, nullamque laudationem adhibueritis.
D Ne me cum pretioso sepelieritis vestimento, ne
ve priuatim corpore meo constitueritis tumulum:
mihi enim cum Deo conuenit, vt inter peregrinos
commoret. Aduena quippe sum ego, & peregrinus,
sicut otanes patres mei.] Quis ambigat istum dō-
mire sæculo, & rebus mundanis veluti ebrium exi-
stere, Deo verò satis sobrium, atque perugilem, qui
tam constanter humanam gloriam aueratur, vt di-
uinam inueniat, & terrenam laudationem fugit, vt
inter beatos Spiritus constitutus æternam laudem

Iere. 22.
24.
Matt. 1.
18.
Psal. 33.
16.
Num. 6.
27.
Basil. in
Psal. 33.
in illud,
inquire pa-
cem.
Ephraem
in testamē
10.

Ibid. 3.
17.
Psal. 50.
16.
Isa. 1. 15.
Osea 1. 4.
24.
2. 26.
Ih. 9.
19.
Cant. 5.
15.
Exod. 40.
16.
Esdra
13.

mereatur? Hoc faciunt oculi Domini splendidiore vino, qui animam illustrantes immenso lumine sapientiae perfundunt, quo honoris mundani vilitatem aduertat, & à febus caducis ac perituris alienant. Pulchriores sanè oculi eius vino, quia vinum homines à sana mente in insaniam transfert, oculi autem Domini ab horrore tenebrarum in luminis locum traducunt. In illum (inquam) locum, in quo mundus pro Deo deseritur, bona vilissima pro pretiosissimis relinquuntur, Domus angustiae pro regia voluptatis aula commutatur. Hi oculi sunt, qui nos dissimulantes inuitant, vt properaremus exire sicut Noe de tempestate diluuij ad quietem arcae: sicut Loth de incendio Sodomae ad refrigeriũ montis: sicut Israëlitae de captiuitate Aegypti ad libertatem terrae promissae, & sicut pueri Hebraei de fornace Babyloniae ad locum, quem fecit Deus quasi ventum roris flantem. Hi oculi sunt sicut columbae super riuulos aquarum, quae lacte sunt lotae.] Columba namque felle carens, riuos aspiciens aquarum, & lacteo colore, ac suauitate fuffula, quid mirum, si oculos Christi designet, qui neque aspectu peccatorum nostrorum, ad itam permouentur, nec miserationis suauitatem amittunt, nec se ab aquarum riuulis auertunt, id est, ab exiguitate nostra, quae semper instar aquae decurrit, & numquam in eodem stptu subsistit? Vidit te, o anima, Deus tuus, vidit te, non pulchram, sed deformem, non mundam, sed turpem & conculcatam in sanguine tuo: & simplicitate, ac mansuetudine columbina respiciens, non est ira commotus, nec indignatione perturbatus, sed misericordiae dulcedine tactus intrinsecus, quod sequentia Ezechielis verba demonstrant.

Genes. 6.
18.
Genes. 19.
17.
Exod. 12.
51.
Daniel. 3.
Cis. 4. 1.

De vocatione religiosa, & quòd homo beneficio eius vocetur ad vitam.

CAPVT XIII.

ET dixi tibi (inquit) cum esses in sanguine tuo, Viue. Dixi, inquam tibi in sanguine tuo, Viue.] Hoc est primum religioſae vitae beneficium, quae à diuina vocatione exorditur. Diuina verò vocatione nulla alia voce commodius explicari potuit, quam hoc verbo, Viue. Nam cum quis ad religionem vocatur, à faucibus mortis eripitur, & vocatur ad vitam. Nam in saeculo, Christo moriebatur, & morti vivebat, dum omni sceleri, & iniquitati habenas suae cupiditatis laxabat: in caetu autem eorum, qui se Deo consecraverunt, morti moritur, & Christo, qui est vera vita, viuit, cum vitis, ac iniquitatibus abdicatis operibus vitae, scilicet virtutis, & sanctitatis actionibus vacare contédit. Sed qua ratione Dominus eos, quos amat, vocet, & ad vitam religiosam trahat, attendenda est consideratione videndum. Sūt enim homines vitam secularem agentes, si prauis cupiditatibus gubernentur, tamquam ossa arida, nullo spiritus vigore fulcita, nullo carnis, ac neruorum vinculo copulata, nullo cutis operimento contexta. Neque spiritum gratiae habent, quia peccatis se subdiderunt, nec charitatis nexum, quia propria comoda (nulla habita proximorum ratione) intemperanter quaesierunt, nec virtutis operculum, quia eam à se vitis ac criminibus abdicarūt. Dominus autem, vt eos vocet, vniciuque ipsorum dicit, Viue.] Clamat certè voce grandi, illa, inquam, voce, de qua scriptum est. Vox Domini in

Ezech.
16. 6.

Psalm. 29.
4.

A virtute, vox Domini in magnificentia.] In tonat voce virtutis & dicit. Ossa arida, audite verbum Domini.] Fugite de medio Babylonis, & saluet vnusquisque animam suam.] Et tunc quidem, ecce commotio, & accedunt ossa ad ossa, vnunquodque ad iuncturam suam, & ecce super ea nerui, & carnes ascendunt, & extenditur in eis cutis desuper, & ingreditur in ea spiritus & viuunt, & stant supra pedes suos, exercitus grandis nimis valde.

Ezech.
37. 4.
Iere. 51.
6.

B Primò adest commotio, cum ij, qui vitam religiosam sunt aggressuri, à somno vitiorum excitantur, in quo iacebant penè sepulti, & de nouo vitae genere sectando, meditari incipiunt. Secundo, accedunt ossa ad ossa, vnunquodque ad iuncturam suam, cum institutum sibi accommodatum, & à diuina prouidentia praordinatum, accipere statuerunt. Tertio, fortitudinis neruos acquirunt, quibus mundo blandienti, & status mutationem impediendi, resistent. Item molli carne vestiuntur, secundum illud. Aufferam à vobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum.] Quo spontaneè & sine vlla difficultate, quae suspiciebant, contemnunt, quae amabant, relinquunt. Deinde, cute prudentiae se contegunt, quae concepta desideria à consanguineis & amicis, ne clament, & prestrepant, sapienter abscondunt: postea spiritu amplioris gratiae viuificantur: (nam omnia, quae hucusque diximus, gratiae sunt) & illo ditati negotium bene consideratum, & impensè commèdatum gnauiter aggrediuntur. Ac rursus viuunt, cum omnia, quae mortem afferebant, in ipso ingressu religionis, per veram detestationem deserunt, & modo viuendi placido, atque tranquillo semetipsos subiiciunt. Et tandem stant supra pedes suos, imò & super omnia terrena & visibilia per contemptum mundi, consistunt exercitus grandis nimis valde, qui possit alios vitae suae imitatione, & efficacia verbi à morte liberare, & ab hostium incurſione defendere. Haec omnia facit Dominus verè magnus & potens cum animabus in sanguine suorum vitiorum iacentibus, dicit, Viuite.]

Ezech. 11.
19.

C Audita hac voce, Viue:] qua abducuntur à morte, & inuitantur ad vitam, sine dubio viuunt, quia à corruptione peccati liberantur, à morte vitiorum suscitantur, & natali quodam spirituali nascuntur. Nasci quippe est, veteres mores deserere, & non nos assumere. Nascitur homo (inquit Bernardus) quando sol iustitiae ortus in animo peccatorum illuminat tenebras, horrendumque Dei iudicium internis obtutibus offert, addens ad terroris vinculum breuem dierum numerum, & finem incertum. Haec planè vesperta est, ad quam demorabitur fletus, & necesse est addi matutini laetitiam, vt auditam faciat nobis misericordiam suam: sic enim fit vespere, & mane dies vnus. Est autem dies ista iustitiae, reddens vniciuque quod suū est, nobis miseriam, misericordiam Deo. In hac die puer nascitur, quando ex his, quae diximus, ad amorem poenitentiae, & odium peccati animus excitatur.] Vbi autem haec natiuitas cum magna tranquillitate habeatur, subdit, dicens: sed periculum est si forè velit inter saeculi turbas agere poenitentiam vbi nimirum alij venenatis persuasionibus, alij vndique exemplis peioribus ad peccatum alliciant; alij adulationibus in vanam gloriam, alij detractionibus in intemperantiam animum eius deiciat. Praecedat iam necesse est prudentiae radius, ostendat quantas, & quam importunas (praesertim in hac generatione nequam) opportunitates, & occasiones peccati offerat mundus, & ingerat: quàm debilis sit ad illas humanus animus, maxime qui in peccati consuetudine sit nutritus. In hac ergo die prudentiae eligat de

Bern. ser.
3. de cir.
cum.

praesenti

Psal. 25.
5.

praesenti saeculo nequam fugere, dicens cu[m] Prophe-
tia, Odi Ecclesiam malignantium, & cum impiis
non sedebo. [Et optime sane vocat istum prudentia[m]
diem, in quo homo ad conservandam vitam anima[m],
religiosam vitam, & ab illecebris saeculi avulsam
assumit. Quoniam si prudentia est ea cognoscere,
quae vtilia sunt ad finem, & cognita eligere, & ele-
cta, vt executioni mandentur, constanter praecipere.
magna certe prudentia est volentis ad gratia[m] vitam
peruenire, aut iam adeptam, integram illibatamque
servare, si saeculum fugiat, si Ecclesiam malignan-
tium odio habeat, si cum impiis ac peccatoribus
non sedeat, inter quos vitam anima[m] non facile quis
assequitur: adepta vero magnopere periclitatur.
Huic sine dubio convenit illa Davidis laus: Beatus
vir qui no[n] abiit in consilio impiorum, & in via pec-
catorum non stetit, & in cathedra pestilentia[m] non
sedit.] Quoniam ab impiis, & peccatoribus se sub-
trahens, & inter iustos, sanctos, & simplices seip[s]u[m]
abcondens, vti que neque sedebit, neque stabit, ne-
que ambulabit cum impiis peccatoribus, & pesti-
lentibus, quorum doctrina, co[n]silio, & exemplo ho-
mines a vita studiosa, quae vera vita est, auertuntur
& ad vitam vitiosam, quae vere mors est, incitantur

Psal. 117.

Hae[ec] igitur fuga saeculi, haec diuinae vocationis
auditio, haec huius vocis acceptio, qua dictum
est anima[m] Viue,] est natiuitas perseueras, qua coepit
vivere Deo, vt si velit, facillime iam numquam ipsa
moriatur. Nam in saeculo nonnumquam sane Deo
viuitur, dum quis peccatis valedicit, & poenitentia[m]
gemitibus suscitatur, tamen haec vita, quia multis
subiecta periculis, negligentia ac incuria hominum
interrumpitur saepe, & pro spirituali morte com-
mutatur. At in caenobio anima[m] vita multo conser-
uatur facilius, cum occasione ademptio, regularu[m]
instructio, clamores senum, exempla feruidorum,
praelati cura, & ipsa vocationis gratia, eam tueatur,
atque custodiat. Certe in mundo morimur: omnia
enim, quae oculis aut auribus percipimus, mortem
absconditam, & inuolutam afferunt: & in religione
viviunt, quia vniuersae actiones eius, vitales su[n]t. &
vniuersa, quae sensibus ingerit, qualia sunt, ciborum
parcitas, indumentorum asperitas, orationum iugi-
tas, & frequentia correctionis, instigant ad vitam. Cum
ergo quis ad religionem vocatur, ad vitam vocatur, &
a Domino illi dicitur, Viue.] An non est vita status
ille, quo mens nutritur auxiliis, augetur meritis, & vt
apta sit generandis in Christo filiis, potens efficitur?
An no[n] est vita modus ille viuendi, cuius cultores pro
consuetudine exercitatos habent sensus ad discre-
tionem boni, & mali, qui inter bona, & mala, sensu
spirituali, discernunt, vt ista vitent, illa amplectan-
tur, & inter maiora, & minora bona, vt illa eligat, &
minoribus bonis praepo[n]at? An non est vita, vbi re-
peritur assiduus in caelum motus, & gressus nostri
non in miseriam, sed in felicitatem diriguntur, vbi
intelligentia ab ignorantia purgata, & a distractio-
nibus expedita, diuini luminis claritate perficitur?
Denique nonne vita dicenda est, in qua caelestis ci-
bus offertur, amaritudo abnegationis dulcescit, &
pacatus somnus, id est, interna securitas, inuenitur?
Sed haec religionis propria sunt.

Iudith. 5.
44.

Quadrat re vera in eius professores illud, quod de
Israe[el]itis dicit Achior. Egressi mare rubrum, deserta
Sinae montis occupauerunt, in quibus numquam ho-
mo habitare potuit, vel filius hominis requieuit.
Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum,
& per annos quadraginta annonam de caelo conse-
cuti sunt. Vbi cumque ingressi sunt sine arcu, & sa-
gitta, & absque scuto & gladio, Deus eorum pugna-

A uit pro eis, & vicit, & non fuit qui insultaret populo
isti. Quotiescu[m]que autem praeter ipsum Deum suu[m],
alterum coluerunt, dati sunt in praedam, & in gladiu[m],
& opprobrium. Longum esset caetera recedere, quae
religiosis ordinibus no[n] esset difficile accommodare,
sed vt, quae proposito magis conueniunt, attingamus,
contenti erimus, quaedam ex ipsis, maxime ad religio-
sos spectantia; qui deserta huius mundi petierunt,
iuxta sensum mysticum illis explicare. Hi enim non
contenti mate rubrum traiecit, id est, (vt interpre-
tatur Origenes) gratia[m] baptismatis inuenisse, deserta
montis Sinae, id est, statum religiosum occupant: illo
Psalmographi verbo delectati. Ecce elogaui fugiēs,
& mansi in solitudine. Expectabam eum, qui saluum
me fecit a pusillanimitate spiritus & tempestate. [Il-
la quidem deserta a malis, & plena bonis incolunt,
in quibus homo numquam habitare potuit, ille scilicet,
qui humanos affectus no[n] abnegat, & prauas cu-
piditates non relinquit, & in quibus filius hominis,
carnales patres non deserit, vt possit dicere: Pater
meus, & mater mea dereliquerunt me, Dominus
autem assumpsit me.] Nec miru[m] esse debet, quod nunc
religiosam vitam desertum appellat, cum supra saeculum
desertum vocauerim, quoniam (vt egregie dixit
Richardus Victorinus) est desertum aliud bonum,
aliud malum. Desertu[m] malu[m] est, vbi desunt germina
virtutu[m], desertum bonum, vbi longe sunt tumultus
vitiu[m]. Desertum est, & malum desertum, vbi nulla
cultura hominum, vbi nullu[m] est sanctitatis vel reli-
gionis studium. Itē, desertu[m] est, sed bonu[m], vbi nullus
strepitus tumultuationis, sed in silentio auditur vox
turturis, & gemitus non cessat ex desiderio diuini a-
moris. Desertum igitur malu[m] est, vbi desunt deside-
ria caelestia, desideria spiritualia. Desertu[m] bonu[m], vbi
procul desideria saecularia, desideria carnalia.]

C Est ergo saeculum, desertum malu[m]: religiones autē,
deserta, & solitudines bonae, in quibus ea desunt,
quae anima[m] possunt officere, & ea abudant, quae pos-
sunt salute[m] veram, & desideratam puritatem afferre.
In his solitudinibus pinguescent religiosi, tamquam
speciosa deserti, & exultatione ta[m]quam colles accen-
dentur, quia fontes amari propria abnegationis, &
corporalis afflictionis sibi dulcescit, & pane de cae-
lo allato reficiuntur, qui nihil aliud est, quam omnis
virtutis exercitatio, & diuinae consolationis asse-
ctio. Ibi etiam tamquam in lecto securi quiescunt a
metu paupertatis, & ignominiae, & ab aliis sollicitu-
dinibus elongati, quia non timent, quod amant, &
quod totis votis exoptant. Quare optime dixit Ber-
nardus. In Ecclesia quidem lectulum, in quo quies-
cit, claustrum existimo esse, & monasteria, in qui-
bus quiete a curis viuunt saeculi, & sollicitudinibus
vita. Atque is lectulus floridus demonstratur, cum
exemplis, atque institutis patrum, tamquam quibusdam
bene olentibus resperfa floribus, fratrū conuersatio,
& vita resurget. Lectulus planē est vita religiosa, &
lectulus floridus: lectulus, quia religiosi in eo non ta-
tum quiete viuunt, verum & calore spiritus tepescunt:
floridus vero, quoniam humilitate, paupertate, casti-
tate, obedientia & aliis Sanctorum patrum virtuti-
bus exornatus, ita in se quiescentes allicit, vt num-
quam ab eo velint discedere, neque ab ea quam per-
cipiunt, suauitate elongari.] Status hic, cui praedicta
bona tam propria vita iucunda, & tranquilla, in-
sunt, iure optime dicitur vita, & cum ad eum, o ho-
mo, vocatus es, dictum est tibi, Viue. [Et auctum est
beneficium, & misericordia cumulata, quod cum
conculcaretis in sanguine peccatorum, non est tibi
iracunde dictum, Morere: nec es in locum poenarum
deiectus, sed est tibi misericorditer inculcatum, Vi-

E 3 uet

Orig. ho.
5. in Exo-
dum.

Psal. 14.
8.

Psal. 26.
10.

Richard.
in Ps. 23.

Bern. ser.
3. in eccl.
Psal. 4. 9.

ser.
cir.

ue:qua voce Dei,es mirabiliter translatus ad vitam.

Sed si cum vocamur ad religionem, in vitam adducimur, quare mortui, & non potius viuentes appellamur? Nam Gregorius religiosos mortuos, & no vitam agentes, vocat. Sunt (inquit) nonnulli iustorum, qui ad comprehendendum culmen perfectionis accincti, dum altiora interius appetunt, exterius cuncta derelinquunt, qui se rebus habitis nudant, gloria honoris expoliant, habere de exterioribus consolationem nolunt, qui internis gaudiis, dum mente appropiant, vitam in se funditus corporeae delectationis necant. Talibus namque per Paulum dicitur: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Si ergo vitam religiosam ad hoc suscipimus, vt vitam nostram deseramus, ad mortem potius trahimur, nec dictum est nobis, Viue, vt de morte transeamus ad vitam. Imo potius hoc ipsum mori, & nos mortuos vocari, manifestum indicium est in aliam vitam praestantiorum, & non fictam, sed veram transferri. Nam sicut in naturalibus, lignum corrumpitur, vt ignis generetur, & granum framenti moritur, vt iterum auctum & multiplicatum viuatur, vnde in huiusmodi transmutationibus duplex semper intercedit mutatio altera, qua amittitur aliquid esse imperfectum: altera qua acquiritur esse perfectum: ita in hac religiosa vocatione, homo saeculo moritur, & ob hanc causam, mortuus vocatur, sed viuut Deo, vt non mortuus, sed potius viuens appellatur. Est ergo religio quaedam suavis, & pretiosa mors, qua religiosi moriuntur saeculo, vt Deo viuatur, ac caelestibus desiderijs. Omnino felix mors (ait Bernardus) quae sic immaculatum seruat, imo penitus alienum facit ab hoc saeculo, sed necesse est, vt qui non viuut in se, viuatur Christus in illo. Hoc est enim quod ait Apostolus: Viuo autem, iam non ego, viuut verò in me Christus. Ac si diceret: Ad alia quidem omnia mortuus sum, non sentio, non attendo, non curo, si qua verò sunt Christi, haec viuam inueniunt, & paratum. Nam si non aliud possum, saltem sentio placet, quod ad eius honorem fieri video, displicent, quae aliter sunt. Esto ergo quod vita religiosa sit mors, sed mors qua vitam carnis exuimus, vt vitam spiritus induamus: mors, qua sensus & affectus inordinatos deponimus, vt operibus internorum sensuum, metis & charitatis actibus occupemur: mors, qua mundum istum corruptibilem id est, seculi huius molestias & curas relinquimus, vt alterius mundi potioris & incorruptibilis, nempe spiritualis & perfectae vitae habitatores simus: Quid mihi si quod de se putridam est, hac morte putrescat, & quod vanum est, abeat, & quod vitiosum est, intereat, dummodo vera bona & solida & pretiosa salua permaneant? Cum etiam si possent vtraque simul existere, melius sit illis carere, & ista sola possidere, reiectisque incommodis saeculi, solis veris bonis abundare? Quid hac morte pretiosius? Quid vtilius? Quid suauius inuenitur? qua homo ea, quae molestiam adferunt, nec aduertit, nec sentit, ea verò, quae spirituales voluptatem, ac tranquillitatem tribuunt, tamquam verè viuens, percipit, & in augmentum perfectionis aduertit?

Gen. 1. mor. c. 15.

Coloss. 3. 3.

Bern. ser. 7. in qua drag. Ad Gal. 2. 20.

Amb. lib. de bona mor. c. 3.

Ad Gal. lat. c. 6. 14.

A que, vt sciamus, quia est mors in hac vita, & bona mors hortatur nos, vt mortem Iesu in corpore nostro circumferamus. Qui enim habuerit in se mortem Iesu, is & vitam Iesu in corpore suo habebit. Operetur igitur mors in nobis, vt operetur & vita. Hac igitur mors, qua saeculo morimur, vitam veram non tollit, imò eam infert, atque ad nobis mundò mortuò, à Deo potentissima voce dicitur, vt viuamus, & à morte transeamus ad vitam.

Qui ita moriuntur, audiunt ex ore Pauli: Mortui estis, sed vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Mortui sunt hi deliciis, mortui diuitijs, mortui vanis amicitijs, mortui mundanis sollicitudinibus, ac desiderijs. Hanc autem mortem admisserunt, non quia mors est, sed quia iter ad vitam est: non vt mortui perseuerent; sed vt in meliorem vitam resurgant non vt maneant sine vita, sed vt securam habeant vitam, possidentes eam absconditam cum Christo in Deo. Moritur religiosus mala & carnali vita, vt viuatur spirituali & bona. Quid enim prohibet, si illi accommodemus, quod idem Apostolus, altruus carnis resurrectione, affirmat: Seminatur in corruptione, surget in incorruptione, seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute, seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. Quoties hac resurrectione mirabile in fratribus nostris conspeximus? Conspeximus, & eius causa Deum toto corde laudauimus, videtes, quia ipse vita, & mortis habet imperium, mortem animae pellens, & vitam spirituales attribuens. Nam si ingressus in religionem, veluti quaedam hominis seminatio est, qua teritur, vt mundo mortuus, Deo reuiuiscat, & fructum spirituales afferat. Quis non vidit saepe seminari hominem vitis corruptum, & post non multos dies, virtutum incorruptionem acquisiuisse? Quis non vidit seminari hominem affectuum vititate ignobile, & mortificationis exercitio, viles affectus cohibuisse, & gloriam caelestium desideriorum comparasse? Seminatur homo infirmus, qui existimabat se praeccepta seruare non posse, & subito fortis euadit, nam, & praeccepta custodit, & onus regulae facile sustinet. Seminatur tandem animalis homo, non percipiens ea, quae sunt spiritus Dei, & surgit post paucos dies vir spiritualis, omnia diiudicans: qui inter malum, & bonum, bonum & melius, oculo discretionis discernit, vt semper meliora optet, & ad perfectionem aspiret. Quidnam est hoc? nisi quod religiosa vita interitus est, & resurrectio mors & vita est, mors saeculi, & carnalium affectuum, & resurrectio in vitam spirituales, atque perfectam, quae vitae caelestis imaginem praefert? Bene ergo cum religionem ingredimur, vocamur ad vitam.

Ex hoc autem eliciamus oportet, nos qui hanc vocem Domini audiimus: Viue: & ad vitam religiosam admissi sumus, debere omnino curas rerum terrenarum deserere, mundo mori, & soli Deo, ac desiderijs caelestibus viuere. Nam quid magis praeposterum, quam, quod religiosus viuatur saeculo, cui mortuus est, & moriatur virtuti, & sanctitati, cuius vitam affectauit? Quid miserius, quam eius mortis, cui renunciauit, occupationes suscipere, & eius vitam appetiuit, studia renuere? Quid calamitosius, quam mortuum mundo, numquam resurgere, & ad vitam spirituales, quae vera vita est, non euolare? Mortui saeculo sumus, (inquit Ambrosius) quid adhuc saeculo deserimus? Mortui sumus cum Christo, quid adhuc vitae huius actus requirimus? Mortem enim Christi in corpore nostro circumferimus, vt & vita Christi in nobis manifestetur. Non ergo iam nostram illam vitam, sed Christi vitam viuimus, vi-

Coloss. 3. 3.

1. Cor. 15. 43.

Amb. lib. de fuga saeculi. c. 7.

tam innocentia, vitam castimonia, vitam simplicitatis, omniumque virtutum. Cum Christo resurreximus, in ipso viuamus, in ipso ascendamus, ut serpens calcaneum nostrum, quod vulneret, in terrenis reperire non possit.]

Qui ergo hanc mortem, & hanc vitam profiteris, morete actibus mortis, qua mortuus es, & viue vita, qua, habitu & professione viuis. Quis adeo despicit (ait Chrysostomus) vt mortuo corpore, corpori sepulto, aut famulos coemere, aut aedes struere, aut pretiosa indumenta comparare cupiat? Et, vir similitudinem ad propositum perficiam, Quis adeo infans est, vt viuenti, corpori, nec cibum, nec vestem, nec domum parare studeat? Hoc autem tu facis, dum in religione positus, non spiritualiter, sed carnaliter viuis. Es enim tu veluti duo, quoniam alter mortuus est saeculo, alter vero viuus Christo. Sed illi mortuo, vel (vt clarius loquar) tibi mundo mortuo, mundana sollicita queris, delicatos cibos, pretiosas vestes, pecunias, & equos, & apparatus saecularem paras, honores, laudationes, applausus, & dignitates conquiris, & tibi viuenti iam Christo, nec orationis cibum parare, nec virtutum vestes affluere, nec domum cordis tui, in qua pacate habites, adificare studes.

Et hic miseriam illa Salomone animaduersam conspicio. Est & aliud malum, quod vidi sub sole, & quidem frequens apud homines; vir, cui dedit Deus diuitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest anima suae ex omnibus, quae desiderat, nec tribuit ei potestatem Deus vt comedat ex eo, sed homo extranscens vorabit illud.] Hoc malum sub sole est, neque enim vsque ad te peruenisset si supra solem, & super omnia mundana tuos affectus (vt decebat) & cogitationes attolleret; & frequens apud eos, qui ac si essent homines de prudentia, ac rerum peritia se iactant, quibus te ipsum adiungis, eo ipso quod mundum reliquisti. Hoc autem malum, & haec miseria tibi euenit, si in religiosa vita saeculares adhuc retines mores. Tu es enim ille vir, cui Deus diuitias, substantiam, & honorem contulit, & ob magnam negligentiam tuam, vtendi his bonis non habes potestatem. An non diuitiae sunt, & maxima, ingentia illa beneficia superius commemorata, quae in statu religioso continentur? An non diuitiae sunt alia dona caelestia, quae iam explicare pergimus? An non diuitiae sunt auxilia illa diuina, omnibus religiosis in communi praerogata, quorum praesidio alij fratres tui profecerunt spiritu, & ad magnum perfectionis gradum peruenierunt? An non est ampla substantia tot perfectiorum exempla, quae te instruunt, adiuuant, & ad imitandum instigant? An non est honor ille, qui magnatum, & regum honorem excelsit, quo vniuersi te prosequuntur, quia viri spiritualis habitum gestas? Num verum non est nihil tibi deesse, vt sanctae viuas, & vitia ac peccata tua funditus perdas? Et tamen laqueis tepiditatis illigatus, has omnes diuitias habes otiosas, quas extraneus, id est, Diabolus, denorat, dum eas inutiles ac infructuosas in te esse considerat. Ista sunt diuitiae conseruate in malum domini sui; de quibus sic per Salomonem locutus est Dominus. Est & alia infirmitas, quam vidi sub sole, diuitiae conseruate in malum domini sui. O infirmitas periculosa, o languor pessimus has veras diuitias possidere, quibus iusti vitam beatam mercantur, & illis non vitam sed ignominiam, & vitam spiritualis discrimina, propriam salutem non curantibus parata mercari. Quoddam genus languoris est, quo cibi saluberrimi stomacho ingestis in pestimos humores conuertuntur, qui natu-

ralem colorem obruunt, & paulatim vitam eripiunt. Talis est aegritudo auaritia, quae dum auarus multas diuitias deuorat, & numquam liberaliter erogat, in diuitiam & immisericordiam commutat. At haec infirmitas est multo nocentior, quae dona Dei tam magna in sudario tepiditatis ligasti, nec, vt merita cummlarent, ad mensam attulisti, quanto peius est meliora & pretiosiora suo emolumento priuare. Vide ergo tu qui religiosa uocationis possessor es, ne eam serues in malum tui. Quod autem sis hoc malum, audi: Iudaeis non excipientibus Christum, dictum est, Ideo dico vobis quia auferetur a vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. In nomine autem regni Dei, Dominus vel seipsum, vel Ecclesiam, vel sacra Scripturae verum sensum intellexit. Hoc ipsum erit malum tuum si spiritualibus hominis diuitijs negotiari contempleris. Nam forte Christus ipse te deseret; forte, si non ex Ecclesia, & ex securissima eius arce, nempe ex stara religioso deturbabit; forte a luce rerum spiritualium, qua sustentabaris, eiiciet. Si ergo audisti a Domino te vocante hanc vocem; Viue, in amplius factore vitiorum, & squalore peccati fordescas, sed viue tamquam inuitatus, & adductus ad vitam.

De auxilio gratiae homini in vita religiosa attributis.

CAPVT XIII.

ITA haec, quam statum religiosum suscipientes aggressi sumus, non est vita bonorum indiga, sed opum, ac donorum caelestium satis abunde referta. Cum enim sit veluti palatii regale, & domus magni Dei nostri, qua verus Salomon Christus extruxit, & consecrauit ad adolendum rationis incensum coram Domino, & fumigata sanctorum desideriorum aromata, & ad propositionem panu, hoc est, bonorum operum, sempiterna: qua erat, vt famuli, seu antici huius domus Dei, quales sunt religiosi, non essent pauperes, id est, spiritualibus bonis carentes, sed diuites, qui huiusmodi bonis, ac diuinis donis affluerent. Has autem spirituales opes Dominum anima religiosa largiter suppeditasse, verba sequentia subindicant Multiplicatam (inquit) quasi germen agri dedi te, & multiplicata es. Haec multiplicatio diuitias amplissimas, id est, gratiae subsidia, quae religiosi dantur, significat. Statim enim atque Deus aliquem in hunc praestantissimum statum admittit, instruit illi amplissimam domum, parat speciosissimam suppellectilem, tribuit copiosas diuitias, vt tamquam filius regis habeat, non tam quod liberaliter insumat, quam quod gaudia caelestia lucretur. Harum diuitiarum nomine, quibus anima Deo dicata multiplicatur, gratiae auxilia, & influxus intelligo: Sunt quippe, non solum comites, sed etiam omnium actionum virtutis ac vniuersae perfectionis exordia. Taceo nunc illa manentem affectionem, animo infusam quam gratia nuncupamus, quae non efficit Dei amicos, diuinaque natura confortes. Praeterea virtutes, tum intelligentiae, tum voluntati tum appetitui inditas, sodales, & pedisse quas gratiae, & charitatis. Sola illa gratiae auxilia commemoro, quae in actione consistunt, & merito appellauerim actiuosa, quia animam mouere, & instigare non cessant, vt in dies meritis crescat, & virtute proficiat. Huiusmodi autem sunt afflatus quidam diuini, qui intellectum illustrant, & suauiter de bonis erudiunt, & cuiusque rei

Chryf. ad Col. 3. 10. 7.

Ecc. 6. 1.

Matt. 27. 43.

1. Paral. 2. 4.

Eze. 16. 17.

Ecc. 5. 12.

aut valorem, aut vilitatem aperiunt, incitationes, & promotiones voluntatis, quæ ipsam roborant, infligant, & ad opem perfectionis inflammant: vires, & velut nervi ipsi corpori adiecti, vt imbecillitate seposita, onera disciplinæ religioſæ & abſtinentiæ, ac vigiliarum, & aliorum laborum afflictionem ſupportet: ac tandem ſubſidia, prout cuique opus eſt, à Chriſto redemptore noſtro mirabiliter attributa. Nam egregie dixit Baſilius. Omnis naturæ, tum in hac creatura viſibili, tum in intelligibili, ad hoc, quod conſiſtat, Dei cura egentis, conditor eſt Sermo, videlicet vnigenitus Deus, quantum cuique opus eſt opem diſtribuens. Varia quidem & omnis generis auxilia, ob varietatem eorum qui beneficio iuuantur, vnicuique tamen congruè, iuxta neceſſitatis modum, auxilia dimerit. Eos, qui in tenebris ignorantia detinentur, illuminat; propterea lumen verum dicitur. Iudicat, iuxta operum dignitatem remetiens præmium, ob id iudex iuſtus dicitur: Pater enim neminem iudicat, ſed omne iudicium dedit filio.] Erigit è ruina, qui è ſublimitate vitæ ad peccatum delapſi ſunt, ob id vocatur reſurrectio. Omnia autem facit, contactu virtutis, ac voluntate bonitatis operans. Paſcit, illuminat, alit, deducit, medetur, erigit. Quæ non ſunt, ea facit vt ſint; condita conſeruat.] Quibus optime exponit, quid nomine auxiliariſ gratiæ, aut diuinorum auxiliorum, Doctores intelligant. Omne ſcilicet illud, quod per Chriſtum Saluatorem nobis datur, vt à peccatis ſurgamus, vt mentis cæcitatem pellamus, vt in bono incipiamus, progrediamur, & perſeueremus.

Hæc autem auxilia, quanta ſint, & quàm abundè religioſo tribuantur, quis ſufficiet explicare? Certè hoc attentè cogitans, dicere cum Salomone compellor, Theſaurus deſiderabilis, & oleum in habitaculo iuſti.] O quantus Theſaurus ſapientiæ in mente iuſti abditus, quo repente diues honorum ſenſum efficitur, & auratam mundi pellem agnoſcit, & quam alij tantopere exoptant, ipſe vt viliffimam ridet, & contemnit! O quàm ſuaue deuotionis oleum in iuſti voluntate reconditum, nam eo tamquam ſtrenuus pugil inunctus, in laborum certamine perſtat inſuperabilis! O quantis & quàm aſſiduis præſidiis anima religioſa roboratur, cuius ſtupenda mutatio, & tam breui tempore facta, illa auxilia, aut neſcire, aut non planè videre, minimè ſanè permittit. Poſt non multos dies, quòd quis religioſum habitum induit, quàm ſibi ipſi diſſimilis inuenitur! Delicatus adoleſcens, & inter delicias, & voluptates enutritus, qui lautè & opiparè veſcebatur, & molliſſimas veſtes inducat: iam cibus inſulſis, & male apparatus veſcitur, imò ipſa inedia & fame reficitur, & viliffimo ſacco, aut aſperſimo cilicio tectus, hilaris & lætus incedit. Voluptuoſus, atque illecebris ſuæ carnis addictus, iam honeſtatem amat, carnem flagris, vigiliis, & ciborum parcitate domat, & omnem ſenſum voluptatis exhorret. Ambitioſus, & honorum, famæ, ac dignitatum cupidus, iam pedibus proteri, & conculcati appetit, ignominiam amplectitur, & vilia obſequia, abiecta ſeruitia, & humiles functiones, non erubefcit. Opum & facultatum auidus, cuius pecunia ſitis vniuerſo huius noui orbis auro & argento ſatiari non poterat, ià pauperima tunica, & tenuiſſimo ytenſilium apparatu, expleta eſt, & libellum, aut ſtylum, aut aliquid ſimile in cella ſuperfluè habere, vt immane crimen deuitat. Antea otioſitate diſſolutus, ià ſemper occupatus inuenitur. Loquax ſilèrii cenſuram amplectitur: Itacundus, tamquam onis manſueta, nec prouocatur iniuriis, nec læceſſitur contumeliis; nec conuitiis irritatur.

Raſſ. lib.
de Spiritu
ſancto c. 8.

Ioan. 5.
22.

Pro. 21.
20.

Hæc externa ſunt, ſed quis internam animi mutationem intelligit? Quam diſſimiles cogitationes, quam diſparia deſideria, quàm alia voluntates mentem religioſi occupant! Quid cogitat? An quomodo ditelcet? An quomodo fetridum corpus ornabit, & voluptatibus ac deliciis explebit? Nequaquam. ſed qua ratione commiſſa peccata diluet, affectus vincet, & ſemetipſum abnegabit. Quid deſiderat? An dignitatem ſæcularem conſequi, an honorem Eccleſiaſticum adipiſci; an dominium in alios, & principatum vſurpare? Minimè: ſed ſui contemptum, occupationem monaſterij vilioſam, & opportunitatem ad Deo vacandum concupiſcit. Quid animo proponit? An vitam in corporis cura & in occupationibus rerum temporalium inſumere? Nullo modo, ſed in aſſecutione virtutum, in aſſidua ſanctorum lectione, in ſacrarum Scripturarum ſtudio in iugi rerum cœleſtium contemplatione, & in auxilio proximorum, ac in æternæ gloriæ expugnatione occupari. Paupertatem non timet, quia pauperes Chriſtus beatorum appellat. Laborem non fugit, quia nemo athleta ſine ſudore coronatur. De cibo non cogitat, quia fides, aut vera de Deo fiducia concepta, ſamem non metuit. Non horret ſuper nudam humum exca ieiuniis membra collidere, quia Dominus ſecum iacet: ſqualidi capitis incultam caſaſſem non perhorreſcit, quia Chriſtus ſui eſt capitis ornamentum, Cœnobij ſilentium, & cellæ ſecretum eum non terret, quia paradifum mente deambulat. Scabram ſine balneis cutè irridet, nam qui in Chriſto ſemel lotus eſt, corporis lotionem non indiget. Vniuerſa mundi incommoda paratus eſt ſuſtinere: optime namque nouit, quia non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.] Hæc omnia quid ſunt, niſi gratiæ fructus, diuinorum auxiliorum effectus, cœleſtium diuitiarum compendia, quibus quaſi germen agri multiplicatur anima religioſa, & in veræ nobilitatis culmen euehitur?

Tam ſubita, & inopinata cogitationum diuerſitas tanta diſſimilitudo voluntatum, tam mirabilis operum, & curarum diſparitas, non à natura proceſſit, ſed à gratiæ manauit, non opus eſt folius hominis, ſed opus miſericentiæ Dei. Si enim non poſſumus cogitare aliquid ex nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.] & nemo poteſt dicere, Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſancto, quiſnam ſuis viribus poterit, non iam magna cogitare, ſed inſignia perfectionis opera facere? Quis valebit Chriſtum Ieſum, nõ tantum verbis dicere, ſed opere conſiteri, & in ſe ipſo vitam eius ſanctiſſimam, & mores immaculatos exprimere? Cùm ergo hanc mutationem meditatur, quàm Dominus, tum in his, qui nos præceſſerunt, tum in fratribus noſtris quotidie facit, eius auxilium, ac miſericordiam fateri cogimur, & cum ingenti admiratione clamare compellimur, Deus, auribus noſtris audiuiſtus, patres noſtri annunciauerunt nobis opus, quod operatus eſt in diebus eorum, & in diebus antiquis. Manus tua gentes diſperdidit, & plãtaſti eos, afflixit populos, & expulſiſti eos. Nec enim in gladio ſuo poſſederit terram, & brachium eorũ nõ ſaluauit eos, ſed dextera tua & brachium tuum, & illuminatio vultus tui, quoniam cõplacuiſti in eis.] Humana vires Domine, ad hoc opus præſtandum, nequaquã ſufficiunt, brachium carnis hanc ſtupendam mutationem hominis carnalis in ſpiritualium, præſtare non poteſt: ſed fortitudo tua, & fauor tuus, victiorum gentes deiecit, virtutes inſeuit, peccata depulſit, & vitam perfectam, à ſæculique miſeriis auullam, inſtituit.

Mat. 5.3

Rom. 8.
18.

1. Cor. 3.
5.

1. Corint.
12.3.

Pſal. 43
2.

Hoc autem idem, Domine, quia nos dilexisti, nos ex dilectione vocasti, & in nobis tuæ misericordiæ diuitias demonstrasti. Fatemur ergo, quia iam cepimus, & alios, quam antea, nos esse cognoscimus; sed non nobismetipsis hoc opus ascribimus, quia te vera hæc mutatio dextera excelsi.

Verè opus est Dei, quod anima in se ipsa præsentens, suo conditori ascribit purissimo humilitatis affectu, & tantas gratiæ opes sibi tam citò concedi cum ingenti stupore miratur. Quis enim in se opera Domini non miretur, (vt Cassianus ait, hoc argumentum elegantissimè tractans) eum infatiabilem vètris ingluuiè, & sumptuosam gulæ, potenciosamque luxuriam, ita in se viderit esse compressam, vt vix ipsum exiguum, ac vilissimum cibum, rarè inuitusque percipiat? Quis non obstupescat opera Dei, cum illum ignem libidinis, quem naturalem antea, & velut inextinguibile esse credebatur, ita refriguisse persenserit, vt ne simplici quidem corporis motu se sentiat incitari? Quomodo non virtutem Domini contremiscat quisque, cum homines quondam diros, ac truculentos, qui ad summum iracundiæ furorè, etiam blandissimis subditorum iritabantur obsequiis, ad tantam transisse viderit lenitatem, vt non solum iam nullis commoueantur iniuriis, sed etiam cum illatæ fuerint, summa magnanimitate congaudeant? Quis planè non miretur opera Dei, ac toto proclamet affectu: Quia ego cognoui, quod magnus est Dominus] cum vel se, vel alium quempiam, ex rapacissimo, liberalem; ex prodigo, continentem; ex superbo, humilem; ex delicato, ac tenebro, squallidum, hirtumque perspexerit, & egestate, atque angustia præsentium rerum, etiam voluntariè perfruente?

Meritò verò religiosus tanta gratia cumulatur, & tantis prædiis è celo demissis roboratur, quoniam hæc omnia postulat status, quem Dei amore succensus atripuit. Si enim Dominus aliquem ad magnam dignitatem euehens, solet ei vires necessarias prestare, vt dignitatem illam optime, aut ministeriū exerceat. Si Dauidi attribuit robur, vt Philistæum superbum prosterneret. Si Ieremie dedit audaciam, vt Iudæ Reges, Principes, & Sacerdotes argueret. Si Ezechielii suppediit autem faciem valentiorè, & frontem duriorè faciebis & frontibus eorum, quos vaticinatione sua increpare debuerat. Et vidit Iudith, vt Holofernem inescaret, contulit splendorem. Si quos ad prædicationis ministerium vocat, idoneos facit ministros noui Testamenti, vt magnam oneris sibi commissi pondus sustineat: Quid ni religiosi ad statum perfectionis vocatis ea prædia, quæ diximus, abundanter contribuatur, sine quibus statui suscepto satis esse non possunt? Illis imperatum est, vt sint seueri pædagogi carnis suæ, cõtemptores sæculi; persecutores inanis gloriæ; Diaboli, & suarum technatarum irifores. Præceptum est illis, vt virtutes colant, orationi se dedant, animi puritatem inquirant, perfectionem sectentur. Opera pretium ergo fuit, vt ea luce perfunderentur, ea fortitudine animarentur; eo vniuersarum rerum contemptu ditarentur, quo possent virtutem ardentissimè cupere, Diabolum vincere, sæculum conculcare. Et in hoc beneficio, tum religiosorum diuitiæ, tum sapientia Domini largientis elucet, qui statum paupertatis, statum opum fecit, & innumerabilibus diuitiis amplificauit.

Quis namque neget, religiosam vitam, paupertatem amare, paupertatè amplecti, rerum terrenarum indigentiam profiteri, quæ cultores suos rebus, quas possidebāt, spoliat, & vt eas à se abdicent, & non solum opere, sed multò magis mète, & affectu abiiciat,

A constanter iubet: In hac autè vita mundinæ affluentia contemptrice, & paupertatis amatrice, dicitur tibi, o homo, quod multiplicatus es, & opibus immentis ditatus, non quidem opibus terrenis, quæ nec molestiam curarum auferunt, nec habendi sitim extinguunt; sed spiritualibus diuitiis, quæ solæ (vt ait Augustinus) veræ diuitiæ sunt, & nostra desideria satiant, ac tranquillitate mentem afficiunt. Dicitur, inquam, tibi, & verè dicitur, quoniam ita multiplicatus es, vt habeas vnde tibi omnem virtutum suppellectilem abundanter compares, & cuius cælestis dignitatem conquiras. Nam si ille diues vocatur secundum sæculum, qui aurum & argentum habet, domos amplas & agros fructiferos possidet, aliis rebus pretiosis affluit, vestibus splendidis fulget, honoribus & dignitatibus tumet, & feruis & famulis constipatus incedit: quanto melius & verius es tu diues, o religioso vir, abundantissimis auxiliis cumulatus, vt illis tãquam diuitiis veris & solidis, aurum sapientiæ, & argentum diuinorum eloquiorum habeas, & rerum mandanarum instabilitatem & vilitatem agnoscas; cor Christi inhabites, omni aula regia spatiosus & pulchrius, in quo lætus, & vt in vita mortali fieri potest, securus quiescas; potentias tuas à rebus terrenis auillas tam quam fertiles agros possideas, ex quibus, non spinas & tribulos malarum cogitationum, sed copiosos mortificationis manipulos colligas, virtutum, velut pretiosarum vestium decore splendens, honore filiorum Dei gaudeas, & nõ vilissimis mancipiis, sed Angelicis Spiritibus comitatus incedas? Diues es illis opibus pretiosis, quas te nolente, fur non surripit, nec tinea corrumpit, nec ipsa naturalis fragilitas minuit.

Homo autem ita cælestibus auxiliis multiplicatus, ac diuinis opibus auctus, germi in agri iure optimo comparatur, non quidem illi, quod statim ac exortum est, exurit, & arefcit; sed illi, de quo apud Isaiam legimus, Quia erit germen Domini in magnificentia, & gloria, & fructus terræ sublimis. Hoc germen Domini Christus est, de quo alio loco scriptum est. Ecce dies veniunt, & suscitabo Dauid germen iustum, & regnabit Rex, & sapiens erit, & faciet iudicium, & iustitiam in terra. Verè germen Domini, & fructus terræ; germen Domini, quia verbum Patris; & fructus terræ quia filius matris. Vnde Bernardus. Idem germen Domini, & fructus terræ, idem & ipse Dei filius, & fructus ventris Mariæ est, idem filius Dauid, & Dominus, de quo hodie gaudium eius impletum est, vnde olim precinens aiebat: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis. Quomodo enim non Dominus germen Domini? Idem tamen & filius eius, vt pote fructus terræ sublimis, fructus virgè, quæ de radice lesse processit. Sed huic speciosissimo religioso confertur germi in, & ad ejus similitudinè multiplicatur, Quia sicut ille gratiæ dona, gratis, & non ex meritis in principio suæ conceptionis accepit, vt opera mirabilia & stupèda pararet: ita iste diuina hausit adiumenta, à diuina bonitate prærogata in suæ vocationis exordio, quibus in hominem nouum mutatus, secundum spiritum viuaret, & opera carnis ablegaret. Adolefcit plane sicut germè agri, Nam sicut illud diuinum germen quotidie propagabatur: Proficiebat enim (si non habitu, ostensione tamen operationum) sapientia, & ætate & gratia apud Deum, & homines. Ita ad religiosum statum euocatus, dum quotidie pluuia gratiæ, & cælestium donorum irrigatur, sapientia proficit, cum ab infantium, hoc est, incipientium ignoratione, in proficientium & perfectorum cognitionem ascendit, gratia procedit, dum ab imbecillitate ad animi

robor,

Colla. 12. c. 12.

Psal. 134. 1.

1. Reg. 17. 32. Ierem. 1. 18. Ezech. 5. 8.

Judith. 10. 4. 2. Cor. 3.

Augu. ser. 35. de verbis Domini.

Matt. 13. 5. Iai. 4. 2.

Ierem. 23. 5.

Bern. ser. 6. de Ascens.

Psal. 109. 1.

Luc. 2. 52.

Ephes. 4.
13.

robur & fortitudinem transit. Etate prouehitur: nam à puerilitatibus sæcularibus eductus, & in senium senilem introductus, occurrit in virum perfectum in mensuram ætatis plenitudinis Christi.] Verè igitur, o anima religiosa, tamquam germen agri multiplicatam dedit te Dominus, & multiplicata es, si quidem in initio conuerſionis tuæ, repente & fere sine vilo labore ad tantam amplitudinem ascendisti, & in possessionem tantarum opum admissa es, vt præ amore illarum diuitiarum, mundum vilipenderis, & vniuersa, quæ in sæculo splendent, non corpore tantum, sed multò magis animo, deserueris.

Quanta sit magnitudo ac sublimitas anime religiosæ.

CAPVT XV.

ON hic finem habent, o anima religiosa, tibi data beneficia Dei, sed postquam donis gratiæ, & auxiliis diuinis es multiplicata, nequaquam vilis & pusilla remansisti; sed grandis effecta es. Grandis dignitate, grandis viribus, grandis & merito. Et quidem de dignitatis magnitudine, postea dicemus, nunc verò virium & meritorum magnitudinem inspiciamus. Virium autem magnitudinem voco robur animi, parua despicientis, & vilia conculcantis. Quis autem hanc religiosi magnitudinem intelligit? Quis hanc granditatem explicare sufficit? Quis rogo maior est, qui diuitias appetit, an qui contemnit? Qui dignitates ambit, an qui despicit? Qui regnum concupiscit, an qui conculcat? Quis maior est, qui superbia elatus cum Lucifero intra semetipsum dicit: Ascendam super altitudinem nubium,] an, qui humilitate depressus, omnia, cum Paulo, arbitratu stercora, vt Christum lucrifaciat? Non dubium, quin incomparabiliter maior sit magna mundi contemnens, quam concupiscens, quoniam iste rebus aspectu magnis, re vera paruis, seruit, ille imperat: iste eas suspicit, ille despicit: iste sequitur, ille fugit: iste rebus caducis se inferiorem, ille se superiorem agnoscit. Et, vt rectè inquit Chrysostomus: Magna re vera est anima, si affectioni non seruit.] Illa autem suarum affectionum serua non est, quæ rerum labentium amore non tenetur, neque earum illecebris inescatur. Magna sanè est anima, quæ, nec honoris vento & auræ popularis distenditur, nec voluptatibus ac deliciis impletur, nec rerum temporalium abundantia satiatur, sed solus Deus, incomprehensibile vtique bonum, eam replet, ac saturat. O quanta magnitudo solum Deum querere, solum appetere, solo Deo expleri posse, & alia omnia tamquam arida alimenta, & quæ sustentare non valent, auersari!

Sed hanc miram magnitudinem cum ipso religioso statu conquiret, quisquis verè & ex animo ei seipsum addixit. Est enim status hic, qui ab omnibus rebus mundanis abhorret, & sæculum præterit, atque contemnit. Est, qui sola cœlestia appetit, & Dei conspectum & possessionem concupiscit. Est, cui dictum est in Numerorum libro: In terra eorum nihil possidebis, nec habebis partem inter eos. Ego pars, & hæreditas tua in medio filiorum Israël.] Quia licet aliquem censum, & aliquos

Isai. 14.
14.
Philip. 3
8.

Chryf. bō.
48. in
Apost.

Ntum. 1.8.
20.

agros pro victu fratrum in cōmuni possideat, quifque tamen illorum omni abdicato rerum temporarium dominio, & solo tenui vsu rerum vilissimarum contentus, sine quibus minimè vita mortalis transigitur, ad summum bonum tantum anhelat, dicens: Deus cordis mei, & pars mea, Deus in æternum.] Homo igitur in hoc statu constitutus, si tamen non contradicat, & suauiter cooperetur gratiæ Dei, vires & neruos acquirit, vt Pontificum infulas fugiat; Regum diademata rideat, nobilium luxus, gemmas, & pretiosa ornamenta subfannet, potentum diuitias detestetur: & his omnibus rebus spretis, summam filiorum Dei dignitatem ambiat, & sanctitatem, Dei que amicitiam, & familiaritatem suspiret. Hic est profectò magnus, qui magna optat, eximia & ingentia, scilicet diuina bona exquirat, parua verò, nimirum vniuersa temporalia pusillis derelinquit. An aliquis tam stultus est, qui magnum putet, quem formicæ & culices magnum existimant? Sed ille magnus corporis mole putabitur, qui giganti comparatus, meritò magnus vocatur, & illo non inuenitur inferior. Ita prorsus non magni sunt nobiles, non magni sunt illustres, & potentes sæculi, quos parua formicæ, & minuti culices, imperitum scilicet vulgus, & mundani homines, magnos iudicant; sed magni sunt humiles, magni sunt spiritu pauperes; magni sunt mundanarum rerum contemptores, magni sunt Deum amantes, & venerantes, quos filius Dei, magnus vtique gigas, qui exultauit vt gigas ad currendam viam, magnos existimat.

Hi sunt ad instar Ioannis, magni coram Domino, qui vinum, & siceram non bibunt, & spiritu sancto replentur adhuc ex vtero matris suæ, & multos filiorum Israël conuertunt ad Dominum, Magni quidem coram Domino, nam si magni sunt in Scripturis diuinis (teste Origene) iusti, qui non transgrediuntur mandata Dei;] quantò maiores erunt, qui perfectæ mandatorum custodiæ adiciunt multa non debita obsequia, ad quæ, non præceptis impelluntur, sed igne charitatis incitantur? Magni coram Domino, quia sicut Magnates regni, coram summo Rege caput operiunt, non pisco, sed corona, nam cum sederint in circuitu sedis Dei circumamicti vestimentis albis, in capitibus eorum erunt coronæ aureæ.] In cuius signum modò caput radunt, & in modum coronæ detondent, vt hæc corona sit futuræ glorificationis insignæ. Vinum etiam & siceram non bibunt, quia curas sæculares, & mundanas voluptates nequaquam admittunt. Quid enim per vinum (inquit Beatus Gregorius) nisi cura temporalis exprimitur, à qua mens sæcularis cuiuslibet inebriatur vt ad inuisibilia cognoscenda, aut ex toro, aut penè insensibilis reddatur?] Et quid per siceram, nisi dulcedo & voluptas carnis intelligitur? Nam siceram (vt Theophilus Alexandrinus ait) est succus dactyli.] Sed hoc vinum, & siceram isti magni respuunt, quia non puerorum lacte, infirmorumque solatiis: sed perfectorum pane, diuinis scilicet consolationibus, reficiuntur. Quòd autem Spiritu diuino replentur, adhuc ex vtero matris suæ, ex his, quæ superius diximus, euidenter liquet. Nam ex quo copia mater religio in suo gremio suscepit, Spiritus sancti præsidis abundant, & gratiæ donis repleti sunt. Hi tandem, non tamquam priuati milites pro se ipsis tantum militant, sed sicut fortes & generosi duces alios Diaboli laqueis eripiunt, ad Dominum conuertunt, & in viam virtutis

Psal. 72.
26.

Psal. 118.
6.

Luc. 1. 15.

Orig. hom.
12. in Le.
iii.

Apo. 4. 4.

Greg. in
Cant. c. 1.

Theoph.
lib. 3. ale.
goriarum
in Euang.
gd.

Orig. 16
25. in 14.
mer.

adducant. De quibus illud Origenis intelligi potest: In populo Dei esse quosdam ita robustos fide, armatosque virtutibus, ut aduersus huius mundi hostes quotidie bella conficiant, & semper in procinctu positos, non solum semetipsos, sed ceteros, qui per lexum, vel per atatem, vel per feruitutis conditionem, pugnare non possunt, ab hostium tueantur insidiis, verbo doctrina eos, exemploque vita, & commotionum sedulitate munientes.] Et non incongrue ista religiosis dicimus conuenire. Illi namque sunt (si qui alij) fide robustissimi, qui imitantes innocentem Abel, plurimam hostiam, id est, tum omnia sua, tum seipsos obtulerunt Deo, & nihil sibi metipsis referantes, sed omnia relinquentes, suæ magnæ fidei testimonium perhibuerunt, quia in aliam vitam semper mansuram oculos coniecebant, quam omnium rerum mundanarum pretio, & sui ipsorum oblatione mercati sunt. Illi sunt virtutibus instructissimi, quas non communibus operibus querunt, sed magnis atque extraordinariis assequuntur, & ad sui cordis domicilium habitandum alliciunt. Quibus armati, & seipsos à vitis, & peccatis, cooperante Dei gratia, liberant, quorum tyrannidi subiacabant, & proximos suos, vita & doctrina à tendiculis inuisibilibus hostium defendunt.

Isti re vera magni sunt, nam si tu magnos vocas, quos aliqua dignitas, aut excellentia temporalis illustrat, quos opum, & possessionum, & subditorum copia nobilitat, quos sanguinis, aut generis claritudo magnificat: cur non potiori ratione magnos reputabis, quos amplitudo sanctitatis, virtutum ac donorum caelestium copia, & filiorum Dei splendor exornat? Si tu magnos existimas eos, qui magna concupiscunt, & qui amplissimas reipublicæ dignitates ambiunt, & obtinent, cur non magnos existimabis eos, qui non inter vilissimas mundanorum turbas, sed inter sanctos & amicos Dei, supremum honorem, scilicet Dei conspectum, & familiaritatem exoptant? Hi pro fidei magnitudine (ait Bernardus) digni inueniuntur, qui inducantur in omnem plenitudinem, neque est omnino in omnibus apothecis sapientiae, à quo Deus scientiarum Dominus arcendos censeat cupidus veritatis, vanitatis nõ conficios. Talis erat Moyses, qui audebat dicere Deo: Si inueni gratiam in oculis tuis, ostende mihi te ipsum. Talis Philippus, qui sibi, & suis condiscipulis patrem flagitabat ostendi. Talis & Thomas, qui nisi sua manu tangeret vulnus, & fossam latus, credere recusabat, pùhlla fides, sed de magnitudine animi, miro modo, descendens. Talis quoque David, qui & ipse dicebat Deo: Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiritam.] Tales itaque magna audent, quoniam magni sunt, & quæ audent obtinent, iuxta verbum promissionis ad ipsos, quod est istiusmodi: Quicumque locum calcauerit pes vester, vester erit.]

Satis profecto ostendunt, se magnos esse, qui magna & eximia huius vitæ bona, quæ principes sæculi diligunt, & cupiunt, & magnis laboribus assequuntur, nimirum, diuitias, honores, & voluptates, ipsi pedibus proterunt, & tamquam vilissima fugiunt, atque alia maiora, & sine vlla comparatione præstantiora quarunt, scilicet, bona caelestia & opes magnorum meritorum, numquam perituras, honores filiorum Dei in perpetuum duraturos, delicias spiritus, quas caro & sanguis non percipit, concupiscunt. Magnanimus certe ille dicitur, qui cum magna & mirabilia operetur, magnos tamen honores operibus magnis debitos, si non offerantur, non curat, & si offerantur, pro nihilo ducit. Religiosi er-

go, magnanimi sunt, qui sine vlla dubitatione magna patrant, & pro eis non mundanos honores, sed Dei beneplacitum, & sui virtutem perfectionemque procurant. Magna enim sunt sola virtutis opera, qualia sunt, peccatorum non infamis, sed gloriosa fuga, rerum secularium contemptio, affectuum repressio, humilitatis, sobrietatis, patientiæ, & aliarum virtutum studium, rerum diuinarum contemptio, & reliqua, quæ mentem perfecte subdunt legi Dei, & ab omni labe vitiorum expurgant. Quare à Salomone dictum est: Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium.] Melior, id est, maior, atque præstantior. Hæc autem omnia, vitæ religiosæ professores, non vtrumque, sed absolutissimè expleunt, qui in hunc finem, quæ mundus magna putat, reliquerunt, & his magnis virtutis operibus se totos consecrarunt. Et tamen hæc, non ad consequendas dignitates, & prælationes referunt, non in desiderium laudum humanarum, & inanum honorum deiciunt, sed ista vniuersa, quæ tantopere apud homines fulgent, nihil reputantes, tum propriæ perfectioni consulere, tum soli Deo placere student. Audi vnum, quem isti omni contentione sequuntur. Neque enim, aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis, neque in occasione auaritiæ, Deus testis, est, nec queentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab aliis. Si igitur hi magna faciunt, & magnum honorem mundi contemnunt, magnanimi sunt: quod si magnanimi, & magni, cum hominis magnitudo, non in mole corporis, sed in mentis dignitate ac præstantia consistat.

Anima igitur religiosa grandis est, grandis profecto viribus, quæ tot rerum mandarum funibus illigata, irruente Spiritu vocationis Domini, velut Samson, omnia hæc vincula rupit, quomodo si rumpat quis filum de stuppæ tortum putamine, cum odorem ignis acceperit; & tam robustos hostes, non multis diebus à seipsa abiiciendo, prostrauit. Verum istæ vires non sunt propriæ, & naturales animæ, sed à Domino liberaliter attributæ: si enim non possumus sine gratia, sanctas cogitationes, aut desideria concipere, quanto minus sæculum vincere, & à talibus nos catenis, ac compedibus expedire? Sed sufficientia nostra ex Deo est.

Est etiam anima religiosa grandis merito. Nam sicut, qui parca seminat, parca & metet. ita qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.] Cum ergo hæc in benedictionibus seminet, id est, solertissimè in opera virtutis incumbat, quis dubitet eam in die messis, atque in fine vitæ copiosissimos meritorum manipulos habituram? Meritum auget charitas: Quod autem est maximæ charitatis indicium, nisi propter Deum, mundo mori, & tamquam mortui à parentibus, à consanguineis, ab amicis, ab opibus, honoribus, & deliciis separari, & hoc prolixum martyrij genus subire? Auget & obiecti præstantia. Sed quod excellentius obiectum eo, quo religiosus, quidquid est, quidquid potest, quidquid valet, Deo in holocaustum offert, & non tantum sua, verum seipsum liberalissimè tribuit? Auget & quantitas operis. Sed quod maius opus; quam seipsum abnegare, & pretiosissimas gemmas proprii sensus ac voluntatis, alterius hominis iudicio ac voluntati subiicere? Auget operum multitudo: Quæ autem maior bonorum operum copia, quam religiosi, cuius vita velut aurea quædam catena, annulis operum bonorum à primo ingressu vsque ad finem vitæ contextitur? Auget & difficultas. Sed quid difficilius, quam semper

Prov. 26.
32.

1. Thim. 2.
5.

2. Corin. 9.
6.

sensus

Bern. ser.
32. c. 1.

Exod. 33.
11.
10. 14. 8.
10. 20.
25.

Pf. 26. 8

Dem. 11.
24.

sensus comprimere, affectus cohibere, propria desideria negare, corpus atterere, & crucis mortificationem, sine intermissione deferre: Auger tandem magnus operandi conatus. Sed ubi maior, quam in religiosa vita reperitur: in qua ex assuetudine bene operandi, quotidie augetur, & crescit. Anima, quae ex tot cautis, & tā praecipuis, cumulos bonarum actionum multiplicat, magna erit merito, neque in communi pusillitate tepidorum persistet. Nondum certe apparuit, quid erimus; sed cum Christus apparuerit, iustus agonotheta, omnibus iuxta suos labores praemia decernens, tunc similes ei erimus. Quia non tantum in numero amicorum fidelium, sicut communes iusti, sed inter charissimos Dei filios computabimur, qui Christi, id est, fratris maioris vestigia sequuti, eius exornamur insignibus. Nunc tempus laboris est, & ut inquit Aggeus, nec dum semen in germine est, & adhuc vinea, & ficus, & malograna tum, & lignum oliuae non floruit. Quia nec charitatis ad Deum, nec deuotionis interna, nec concordia cum fratribus, nec misericordia ad proximos, merces apparet. Sed ex die ista Dominus benedicit ut magnis in magna operantibus, & magna patientibus, in futura vita, magna praemia retribuatur. Quicumque ergo in sanctum religiosorum certum admittis fuisti, & tua siue multa, siue pauca dimisisti, modum affectum habendi reliqueris, ad hanc magnitudinem virium, quae in saeculi contemptu conspicitur, vocatus es, & ad hanc granditatem meritorum, quae ex tot bonis operibus nascitur, es etiam inuitatus, si tamen opere exhibeas, quod statu praefers. Quod si tibi adhuc, o anima religiosa, sub habitu humilitatis constituta, hunc animum inesse non conspicis, quo vniuersa mundi ornamenta, & oblectamenta contempnas, & sine vlla intermissione perfectionis operibus vaces, nihil te in via perfectionis noueris profecisse. Gemo igitur in conspectu Dei tui, plora, instanter pete, in hanc amplitudinem tui status dignam admitti; enterere rerum labentium vilitatem agnoscere, & earum despectionem comparare, ut & tu, sicut & tui sodales, & commilitones, merearis audire, Quoniam multiplicata es, & grandis effecta es.]

1. Ioan. 3. 2.

Agge. 2. 20.

Ezec. 16. 7.

Quanta sit tranquillitas animae religiosa.

CAPVT XVI.

NE M O est qui non pacem amet, requiem exoptat, tranquillitatem desideret. Est enim interna tranquillitas non minima pars felicitatis. Ac proinde, sicut naturalis est status felicitis cupiditas, ita suapte natura ducimur ad appetendam requiem animi, mentisque tranquillitatem, sed non omnes eam inquirunt, ubi quaerenda est. Quaritur in rebus exterioribus, in expletione appetitus, ac propriae voluntatis: cum tamen ipsa non in his, sed in vera mortificatione, & in conclavi proprii cordis consistat. Haec enim appetituum cohibitio nos multis curis liberat, & ad vera & numquam peritura bona mentem attollit. Quae, qui appetitui, & prauae concupiscentiae seruit, citra dubium insipienter amittit. Quare animae concupiscentiae seruienti, merito apud Isaiam dicitur, Ut descendat, & sedeat in terra, quia non est solium filiae Chaldaeorum. Huic (ut inquit Gregorius) apte per increpationem dicitur diuina voce, descende, in alto quippe humanus animus stat, quando superuenit retributionibus inhiat, sed ab hoc statu descendit cum turpiter victus sese defluentibus mundi desiderijs subicit. Cui bene mox additur, sede in

Isaia 47. 1.

Greg.

A puluere. Descendens enim, in puluere residet, quia caelestia deserens, terrenis cogitationibus aspersus, in infimis vilescit. Proprii autem cordis introitus hominem clamoribus rerum mundanarum eripit, & in quamdam ineffabilem pacem perducit. Nam regnum Dei non est esca & potus, sed iustitia, & pax. Hoc autem regnum Dei, in quo regnat pax, intranos est. Hanc pacem proprii cordis, qui numquam expertus est, eius absentiam non extimescit. Quid enim doleat natus caecus, & qui videndi facultatem aliis inesse penitus ignorat, quonia caecus natus est, & colores non percipit, quos, nec in rerum natura esse quidem agnoscit. Qui vero aliquando pacem est adeptus, nihili magis dolet, quam eam amittere, & a tranquillitate mentis exturbari. Hoc summam calamitatem putat, ab intimo cordis in externas distentiones contumeliose eici, & ab ore sponsi illam tremendam vocem audire, Egredere, & abi. Quae enim anima (ait Bernardus) semel a Domino didicit, & accepit intrare ad seipsam, & intimis suis Dei praesentiam suspirare, & querere faciem eius semper, nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri, horribilius poenaliusve ducat, quam post spiritualis studij huius gustatam semel suauitatem, exire denuo ad illecebras, vel potius ad molestias [carnis, sensuumque inexplebilem repetere curiositatem.]

Hunc autem ingressum cordis, ubi inuenitur pax, o anima, religio sancta ex ipso mundi contemptu, ac bene perfecteque operandi consuetudine, abunde suppeditat. Vnde postquam contemnendo omnia, grandis effecta es, subiungit Dominus per eundem prophetam, Et ingressa es. Qui aliquam domum, vel urbem odia habent, statim, ut possunt, eam deserunt, & aliam commodiorem, & sibi magis gratam habitationem inquirunt, quam inuenientes, cum magno gaudio occupant, & cum exultatione frequentant. Sic anima, saeculi iniquitatem fugiens, & commorationem abominans, statim aliam domum quarit pacificam, in qua tranquille habitet, & placide vitam traducat. Inuenit autem cor suam domum utique quietis, & pacis, illud que ingreditur, & ab omni strepitu curarum aliena, cum Rege, & Domino suo Christo, secus pedes eius manet, secura. Ibi tamquam sedula apis in alucrio suo fauos dulcissimarum cogitationum fingit, & sicut formica diligens, congregat in horreum suum grana sanctorum desideriorum, quibus se ipsam reficiet, vitamque spiritualem sustentabit. Hic iucundus ingressus religiosus promissus est, cum auerit vocem Domini, sibi per Ieremiam dicentis, Conuertimini filij reuertentes, quia ego vni vester, & assumam vos vnum de ciuitate, & duos de cognatione, & introducam vos in Sion. Illi namque sunt filij reuertentes, qui a peccatorum, & vitiorum feciditate, in quam inipientes abierant, in domum Domini, id est, in spiritualem vitam, sapientes reuertuntur. hic autem reditus, ut pretiosior habeatur, nec omnium est, nec propria virtute perficitur. Opus est Dei, qui vocauit paucos, comparatione multorum, & assumpsit vnum de ciuitate hac, & duos de cognatione illa, prout sibi placuit, ut introduceret eos in Sion, hoc est, in secteta cordis proprii, ubi accipiunt pastores iuxta cor Dei, in quibus caelestes illustrationes, & afflatus intelligo, qui pascunt eos scientia, & doctrina. haec cordis habitatio iucundissima est, in qua homo magna quiete, & tranquillitate perfruitur. Quid enim tranquillius caelo: sed corda iustorum caeli quidam sunt, quorum Deus ipse incolat, & habitator est, & qui in proprio corde per sanctas cogitationes habitat, comes, & cohabitator est Dei, & commune cum eo domicilium

Rom. 14. 17.

Cam. 1. 8. Bern. ser. 35. in ca.

Ezec. 16. 7.

Ierem. 3. 14.

Ibidem 14

& ha

& habitationem possidet. Corda fidelium (inquit Augustinus) celum sunt: quia in celos quotidie eriguntur. Et Gregorius, ex eo quod Paulus vocat Christum, Dei virtutem & sapientiam, & ex eo quod Scriptura dicit, celum esse Dei sedem, ac animam iusti, sedem sapientiam, optimè colligit, hanc animam celum esse quod Dei gloriam enarrat, & opera eius annuntiat: celum quidem est cor iusti, & magnitudine imensum, quia & ipsos corporeos celos, & omnia visibilia, & inuisibilia, præterita, præsentia, & futura, & quæ in Dei cadunt potestatem, capit. In quâ sententiam optimè dixit Origenes: Magnū est cor hominis, & spatiosū, & capax, si tamen mundū fuerit. Vis eius magnitudinem latitudinemque cognoscere? Vide quantum diuinorum sensuum magnitudinem capiat. Ipse, ait, dedit mihi eorum, quæ sunt, notitiam, rationem mundi scire, & opera clementorum, principium & finem, & medietatem sæculorum, temporum varietates, & translationem mensium, annorum circulos, & siderum sedes, naturas animalium, & furores bestiarum, spirituum violentias, & cogitationes hominum, diuersitates arborum, & vim radicum. Vides non paruum esse cor hominis, quod tanta capiat. Neque in corporis quantitate, sed in fortitudine eius intellige, quæ tantam scientiam capit veritatis, & paulò post, Non est paruum, vt dixi, cor hominis, quod potest tanta capere. Si autem non est paruum tanta capiens, consequenter in illo via Domini præparetur, & recta sit semita, vt ambulet in illa sermo Dei, atque sapientia. Quæ admodum ergo illud corpus, quod omnia alia corpora continet, celum dicimus, ita cor humanum, quod cogitatione vniuersa visibilia, & inuisibilia comprehendit, celum vocare possumus, si tamen munditia & pulchritudine virtutis non careat. Quare eius habitatio non potest homini non esse expectabilis, ac præ omnibus aliis desiderabilis.

Psal. 80.
11.

Richardus
Psal. 80.

Quia igitur tam amplum est cor hominis, Deus ipse, tamquam eximium beneficium se illud impleturum promittit, cum ait, Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Egypti: Dilata os tuum, & implebo illud. Hoc enim os, nihil aliud est quam cor nostrum, quod non fructu panis, sed Dei tantum possessione satiatur. Vnde Richardus de sancto Viatore. Quid est hoc os interioris hominis, nisi desiderium cordis? Sed hoc os, omnes Egypti delicia implere non possunt, quia omnes diuitiarum mundi, carnali desiderio satisfacere nequeunt. Vide quam parua portio humani corporis, & quam angustum foramen sit os carnis. Quis non videat quam paruum est, quod vna panis buccella impleri potest: Quod igitur est vna buccella ad os carnis, hoc est totus mundus, imò multò minus, ad os cordis, nam vna buccella corporeum os facile replet, sed totus mundus desiderium cordis implere non valet. O quam digna, & quam nobilis anima nostræ habitatio, in qua cœlestia lustramus, terrestria contemnimus, cuiusque rei pretium & valorem cernimus, eorum, quæ mundus amat, exilitatem cognoscimus. In hoc domicilio tamquam in arca illius Patriarchæ mundi reitutoris inclusi, minimè sæculi procellas extimescimus, aut tempestates sentimus. Nec nobis cura est, quis regimini clauum teneat, quis honorum, & dignitatum culmen obtineat, quis per hominum ora, fama volitet, quis diuitias, & rerum omnium affluentiam possideat. Si impius laudetur, despiciamus, si literatus honoretur, ridemus; si diues, & potens quærat, pro nihilo ducimus. Si inglorij, & despecti intra cellam nostræ ambitum relinquamus occasio ingentis gaudij nobis est, quoniam curas,

A) abiciamus, sollicitudinibus exoneramur, & commo-
ditatem maioris profectus, & diuinæ contemplationis
opportunitatem accipimus. Sani, & validi, laboramus;
egroti & imbecilles, latifumus; si meror, & tristitia
irruat, facile eam manu discretionis propellimus,
& omne, quod turbat, abigimus. Huic habitationi,
quia similis celo est, terræ mutabilitates non
appropriant. Ibi, nec atræ nubes tristitiæ cogitur,
nec sollicitudinum pluuia generantur; nec venti
inaniam affectionum spirant, nec pruina, & grando,
atque gelidæ nubes præuarum cogitationum decidunt.
Nec ibi homo frigore tepiditatis obrigescit,
nec concupiscentiæ ardore dissoluitur, nec aëris inclementia
frangitur, quia si se ipsum intra secreta cordis
abscandat, & vniuersis mundi rebus inuam
occludat, & omnibus, quæ Deus non sunt, aut ad
Deum non referuntur, valeat; & tempore sereno
perfruitur; & tamquam in celo postus, ab his
mutationibus passionum suarum perstat securus.

Hoc autem tam pacatum ac quietum domicilium, si
alicuius est, proprium est sanæ animæ religio-
sæ; quæ velut columba ex arca dimissa, cum non
inuenisset in sæculo, ubi requiesceret pes eius, re-
uersa est ad Dominum in arcam cordis sui, ubi
locum quietis & pacis inter munda animalia,
& ab aquis diluuij seruata, reperiet. Quæ nupta est
(inquit Apostolus) cogitat, quæ sunt mundi; quo
modo placeat viro; at mulier innupta, & virgo,
cogitat, quæ Domini sunt, vt sit sancta corpore, &
spiritu. Animam quidem sæcularem mulieri nuptæ,
religiosâ verò, innuptæ, & virgini comparauit,
quoniam illa, licet velit se Domino penitus consecrare,
non potest tamen curam sui corporis, & suorum,
aut filiorum, aut seruatorum deserere; neque
sollicitudinem cibi & potus, & indumentorum
relinquere, atque aded sollicita est, quæ sunt mundi,
quomodo placeat viro corpori suo, & diuisa est.
Non valet semper secreta sui cordis tenere, in
quo est pax, sed ad exteriora, quæ bellis sunt plena,
exire compellitur. At ista omni cura cibi, & potus,
& aliarum necessitatum corporalium abiecta, & in
suos prælatos, ac superiores iactata, soli Domino
vacat, & in conclauis proprii cordis sedes, quotidianis
profectibus adaugeat.

Multi quidem sunt, quæ nos ignaros ex ista
domo deducunt, atque ex pacatissima cordis habitatione
deturbant. Primò hoc faciunt res, quas oculis videmus,
aut alio corporeo sensu percipimus. Secundò, res, quas
cogitamus, & licet nunquam viderimus, sensu tamen
interiori confingimus. Tertio, bona, aut vera, aut
apparentia, minimè nobis necessaria, quæ concupiscentia
effrenata impellente, volumus, & tamquam pulchra,
aut iucunda, aut pretiosa concupiscimus. Quarto, bona
naturæ necessaria, quorum præsidio ad fragilitatem
nostram subleuandam indigemus. Quintò, ipsa
mentis nostræ instabilitas, qua nihil leuius, nihil
mobilius, nihil inconstantius inuenitur. Quæ
externis sensibus subiuncta sunt, nos sua pulchritudine
inefcant, quæ imaginatione conficta, sui ostensione
decipiunt, quæ cupimus, nos extra nos ipsos trahunt,
quæ opus habemus, curis & sollicitudinibus
pungunt, & tandem instabilitas mentis se ipsam
à quiete & tranquillitate diuellit. His omnibus
hostibus religiosa vita se constanter opponit, & ne, aut
seducamur, aut quasi inuiti ex proprio corde deiciamur,
aut volentes exeamus, præstantissimum remedium
affert.

Nam rebus visibilibus, & aliis sensibus percepti

F

bilibus

Bern. Epi-
stola 111.
ad Sophiam
virginem.

Basil. ep.
2. in illud
attido 11.
bi.

Iacob. 1.
27.

Laurent.
Iust. in li-
bro vitæ.
tract. pau-
per. c. 2.

Matth. 6.
31.

bilibus, per religiosam; disciplinam ianuas sensuum
occludit, ne nos sua importunitate perturbent. Est
namque disciplina (auctore Bernardo,) quæ ceruicem
submitit, ponit spercilia, componit vul-
tum, ligat oculos, cachinnos cohibet, moderatur
linguam, gulam frænâ, itam sedat, format inces-
sum.] Cum verò res ista disciplinæ mysterio for-
ris manent, mentem à domicilio cordis dimo-
uere non valent. Monstris cogitatione fictis per as-
siduam bonorum operum occupationem frænâ
iniicit, ne ridicula ostentatione vanitatis inquie-
tent. Nam si, vt scitè dixit Basilius, otiosæ proflus,
& cessantis animæ propria est ægritudo, cernere
insomnia vigili corpore.] Econtra, negotiosæ, &
laborantis animæ erit, illa sanitas, quæ nos inceptis
phantasmatibus liberet, & puris ac sanctis cogita-
tionibus imbuat. At religiosa vita minutatim tem-
pus dimetiens, & nec momentum sine boni operis
aut externi, aut interni cura, relinquens, modum
vanis cogitationibus ponit, & hanc effrenatam fa-
cultatem, quam ferè nullus perfectè domare po-
test, mirabiliter in officio continet. Superfluis re-
rum mundanarum desideriis per abiectionem om-
nium rerum, curationem affert. Nemo quippe eius
amore ac desiderio tenetur, quod abiecit, & tam-
quam si nullius valoris esset, sine vlla difficultate
contemptit. Quod si hæc est religio munda, & im-
maculata, miseris subuenire, & se immaculatum
custodire ab hoc sæculo, manifestum est, quoniam
religiosa vita, si vera, & munda sit, docebit om-
nia sæculi desideria relinquere; quibus adhuc in
corde residentibus, nullus se illibatum à sæculo, in-
contaminatumque custodit. Certè magnâ inquie-
tadini & distractioni patere ostium retento rerum
sæcularium amore, Laurentius Iustinianus hac fe-
rè oratione patefacit, Magna tranquillitas cordis
est nihil habere concupiscentiæ sæcularis. Nam si
ad terrena concupiscentia, & ad diuitias cumulan-
das cor inhiat, tranquillus & quietus esse homo
nullatenus potest, quia aut non adepta concupis-
cit, vt habeat, aut acquisita metuit ne amittat.
Et dum in aduersis sperat prospera, in prosperis
formidat aduersa, huc illucque quasi quibusdam
fluctibus voluitur, ac per modos varios aduersan-
tium rerum volubilitate versatur.] Ea ergo vita, quæ
illum amorem, & desiderium abiecit, occasionem
egrediendi ex proprio corde ab inanum rerum cõ-
cupiscentia natam funditus tollit.

Sollicitudini quoque rerum necessarium religio-
sa vita per superiorum prouidentiam benignè
prouidet, qui subditos tamquam filios diligentes,
& omnia necessaria, quæ ad victum, & vestitum,
& reliquas corporis indigentias pertinent, frugali-
ter administrantes, subditos huiuscemodi cura exi-
munt, & ab egressu cordis ex ea proueniente de-
fendant. Sciunt enim religiosi dictum esse à Do-
mino, his qui propter ipsum cuncta reliquerant,
Nolite solliciti esse, dicentes, quid manducabimus,
aut quid bibemus, aut quo operiemur: scit enim
Pater vester, quia his omnibus indigeris.] Se au-
tem ipsos in numero istorum pauperum collocan-
tes, curas istas victus, & indumenti deponunt, &
quieti quarunt regnum Dei, & iustitiam eius, spe-
rantes quòd Prælatorum manibus hæc omnia à
Domino adiciantur illis.] Tandem instabilitati mè-
tis, non tam religio alio adminiculo, quàm se ipsa
resistit. Status enim cum sit, stabilitatem quam-
dam, atque immobilitatem fortitur, ac corpus sta-
bile reddens, & vni loco addiscens, & in cella mane-
re faciens, ipsi animo cogitationum & desideriorum

A stabilitatem impertit. Qui corporis veluti magiste-
rio edoctus, iam ex conferuo suo discit, quo pacto
debeat, sicut corpus in cella ita & ipse intra se ipsum
permanere, vbi pax est, & nulla externa, quæ bellis
perstrepunt, quæritare.

Ecce quàm bene religiosa vita nos intra cordis
claustra contineat, omnia tribuens quæ mansio-
nem istam faciem & iucundam reddant, & vni-
uersa remouens quæ nos ad sæculi inquietudinem
exire compellant. Impleturque spiritualiter in no-
bis, quod de Israëlitis dictum est; Habitabatque
Iuda & Israël absque timore vllò, vnusquisque sub
vite sua, & sub ficu sua, à Dan vsque Bersabee.]
Nos enim, qui non verbis tantum, sed factis, &
non quibusque factis, sed magnis & egregiis ope-
ribus, quæ in abdicatione rerum omnium elucet,
ex ipsa religiosa vocatione Deum confiteri cogi-
mur, & in Deum oculos cogitationis intendimus,
habitamus non tantum in cenobio ab omni stre-
pitu sæculari remoti, sed etiam (quod melius &
pulchrius est) in domo cordis nostri absque timo-
re vllò, qui nos omnino conturbet, & vnusquis-
que sanè sub vite sua, & sub ficu sua. Si enim vi-
tis significat populum religiosum, ac pium, cuius
laus ex fructu, & honor ex diuinæ tutelæ præsi-
dio contingit; & ficus illos designat qui ad cæ-
lestem Hierosolymam pertinent, sunt enim fico-
rum arbores, quas Deus plantauit in vinea sua:
quid erit religiosus sub vite & ficu habitare, nisi
C sodaliam suorum (qui amici Dei sunt) oratione
atque exemplo muniri? Habent igitur monasti-
cam vitam colentes pro ratione status sui, adiu-
menta maxima, vt in proprio cor ingredian-
tur, & in eo cum maxima iucunditate commo-
rentur.

Ad hæc ergo domum cordis tui, amplissimam
quidem, & pacatissimam, ô anima mea, vocata es,
cum sæculo despecto, itatum religiosum arripuisti.
Ad hanc domum venisti lassâ de via, cum mundi
curas & sollicitudines deseruisti, quærens qui te ho-
spitio reciperet, & tribus panibus valde necessa-
riis, veritatis, charitatis, & fortitudinis; fatiga-
tam famelicamque reficeret. Sic enim mysticè in-
terpretatur Bernardus parabolam hominis venien-
tis de via, atque apud amicum, sed mendicum, di-
uertentis, qui, vt hospitem exciperet ab alio ami-
co prædiuite tres panes commodatò postulat.
Ego (inquit) amicum venientem ad me non alium
intelligo, quàm me ipsum. Nemo quippe charior
mihî, nemo germanior est. Ad me ergo de via ve-
nit amicus, cum transitoria deserens ad cor redeo,
sicut scriptum est: Redite præuaricantes ad cor.]
Deinde tunc verè sibi quisque amicus est cum de
via redit, quoniam, qui diligit iniquitatem, odit
animam suam.] A die itaque conuersionis meæ de
via venit amicus. Venit de regione longinquâ, vbi
pascere porcos, & ipsorum siliquis insatiabiliter e-
surire solebat. Venit fame laborans, confectus in-
edia attenuatus ieiunio.] Itaque tu es, ô anima, quæ
ad te ipsam venisti, tu es inuitata, atque inuitans.
Si pauper, & mendica es, neque habes, quod pon-
nas ante te ipsam, vade ad amicum tuum, imò ad
Christum sponsum tuum, eumque non dormien-
tem, sed te expectantem, & cupientem inuenies,
cum eo misce orationis sanctæ colloquia, & pro-
fundens lacrymas, ei vniuersas tuas infirmitates
pande, desideria enarra, & necessitates expone,
& sine dubio postulationes à te fusas exaudiet, &
magnæ tuæ imbecillitati subueniet. Optat pius
ac benignus sponsum tuum, vt hoc additum cor

3. Reg. 4.
23.

Bern. ser.
in rogatio-
nibus.

Isa. 46. 8.
Psa. 10. 5.

Psa. 10. 5.

Laurent. Iust. lib. de humil. c. 5.

dis cubiculum ingrediatis, in quo solo tres prae-
 ctos panes, & denique pacem ipsam tam propriam
 tui status, assequeris. Hoc enim his verbis docuit
 Laurentius Iustinianus. Vult enim totius bonitatis
 Dominus infirmum hominem mortalis corporis
 pondere grauatum, iacentemque erigere, illumina-
 re, allicere, terrere: vt redeat ad cor, inspiciat se, at-
 que intelligat extra se nihil esse turum, nihilque li-
 berum, sed cuncta esse laqueis plena, sollicitudinibus
 referta, vallata, tribulationibus, permixta scanda-
 lis, pacemque eundem non nisi in se posse percipere.
 Nam quamdiu vagatur extra se, tentatur, turbatur,
 decipitur, impellitur, depradatur, vulneratur.]
 Quod si, o anima mea, nondum has tuae internae
 habitacionis delicias experta es, fac vt experiaris. Lin-
 que animo, quod professione reliquisti. Linque co-
 sanguineorum familiaritatem: eorum, aut prosperi-
 tates, aut aduersitates obliuiscere, quia cum mundo
 mortua sis, ad te non pertinent. Desere amico-
 rum confortia, honoris anxietatem, commoditatis
 sollicitudinem, ac omnium rerum temporalium
 memoriam. Collige te intra cor tuum, quare te ip-
 sam intra te, & quae extra te perdita eras, intro te
 lucratam inuenies. Scrutare regnum Dei in corde
 tuo, quia regnum hoc intra te est. Inquite in hac au-
 la interiori Deum tuum habitatorem eius, tene eu,
 ne dimittas, sicque omnia bona, quae optas, eris as-
 sequuta. Vae tibi, cum hanc iucundissimam habitacionem
 derelinquis, quia luto & limo terrenarum
 cogitationum sordescis, & puritatem deseris, cuius
 causa in religionem venisti. Euenietque tibi illud,
 quod ait Hugo de sancto Victore, Cumque anima
 elabatur ab istis, & inuoluitur in illis, vanitas illam
 recipit, curiositas deducit, cupiditas allicit, voluptas
 seducit, luxuria polluit, torquet inuidia, turbat ira-
 cundia, cruciat tristitia, seque miseris casibus sub-
 mergitur omnibus vitiis, qui vnum Deum, (qui ei
 sufficere poterat) dimisit. Ne ergo in hac mala in-
 curras, & tam ingentia bona dilapides, ingredi in
 cor tuum, & dicitur de te: Quia grandis effecta es,
 & ingressa es.]

Hugo lib. de animis. c. 20.

Exech. 16. 7.

Quam magna sit occasio puritatis cordis in vita religiosa.

CAPVT XVII.

VM anima in cor suum ad habitandum
 ingreditur, facile est illi vniuersa deponere,
 quae eius pulchritudinem turpant; & omnia, quae eam
 ornant, comparare. Sicut enim casta
 virguncula domi manens, & in texendis vestibus,
 & faciendis ornamentis sui corporis occupata,
 breui tempore multa parat in diem desponsationis
 suae, quibus omnibus pulchra, & apprime culta
 videatur: Ita anima cubiculum proprii cordis
 ingressa, ibique non desidiola, sed officiosa manens,
 immensum virtutum & caelestium donorum
 ornatum praeparat, vt se ipsam oculis caelestis
 sponsi pulchram, & amabilem offerat. Hoc autem
 est aliud religionis bonum, quod quietem &
 tranquillitatem cordis consequitur, de quo inquit
 Dominus, religiosam animam adhuc erudiens.
 Et peruenisti ad mundum muliebre[m].] Mundus
 muliebris, aut sponsae ornamentum, quo anima
 tamquam sponsa Dei pulchra ornatur, atque excolitur,
 vt in eius purissimum lectum deferatur,

Exech. 16. 7.

A & od castissimos admittatur amplexus, puritas me-
 tis est, quae eam amabilem efficit, & Dei confortio
 atque conspectu dignam reddit. Nam sicut
 mundus foeminarum est, quem ipsa omnibus prae-
 ferunt, cuius causa die nocturne laborant, eo que
 decorae, & amabiles apparet, & ad coniugium aptae
 iudicantur: Ita mentis puritas est, quam prae omnibus
 cupere, & amare debemus, & nocte ac die
 iugiter pro ea adipiscenda laborare, tamquam pro
 vera pulchritudine, quae Dei oculos capit, sanctif-
 simumque cor eius nostri amore, succendit. Recte
 enim dixit Leo Papa: Vniuersitas fidelium ad perfectam
 innocentiam, & ad plenam debet tendere puritatem,
 vt eorum consortio mereatur adscribi, de quibus dicitur,
 Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.] Et
 Gregorius Nazianzenus, ait: Neque enim quicquam apud
 Deum, qui purus est, pluris habetur, quam puritas, aut
 certe purgatio.] Nec non & Augustinus: Munditiam vocat
 finem, quo perficimur, no[n] quo consummatur.]
B Hac puritas est, quam Deus impense amat, & in anima
 vehementer exquirat: quae si desit, iniusta est illi,
 & detestabilis omnis nostra externa lauitia. Istam
 quarentes, illam vero non curantes, audiunt a Domino:
 Vae vobis hypocritae, quia mundatis, quod foris est,
 calicis, & paropisidii, intus autem pleni estis rapina
 & immunditia. Phariseae caece, munda prius,
 quod intus est calicis, & paropisidii, vt fiat id,
 quod de foris est mundum.] Hac puritate anima
 sponsum suum Deum tenet, nec dimittit, donec
 introducat eum in domum matris suae, & in cubiculum
 genitricis suae.] Mater animae gratia est, eam
 spiritualiter generans, nuticiens, docens, atque
 gubernans: Domus autem huius matris, fructus est
 actionis, & cubiculum genitricis, cor nostrum
 occupatum in opere contemplationis: spiritualis ergo
 munditia est, quae animam in hoc cubiculum
 introducit, idoneamque reddit, vt cum sponso
 quiescat, & purissimo eius perfuatur amplexu.
C Quare optime Venerabilis Richardus inquit: Gratia
 inuenitur Christus, sed munditia in hospitium cordis
 introducitur, iam animam visitauit, sed donec munda
 sit, non est digna, vt moram cum eo faciat. Ad hoc
 inuari se petit per orationis instantiam, dicens:
 Tenui eum, nec dimittam.
D Merito itaque cordis puritas, quae animam idoneam
 reddit ad diuinum consortium, mundus muliebris
 appellata est; sed ad istam munditiam, ac cordis
 puritatem, vbi anima melius, quam in sancta
 religione perueniet? Religio, omnia remouet,
 quae puritati aduersantur, & cor hominis sua
 vilitate commaculant. Haec enim sunt, diuitiae,
 deliciae, & propria voluntas. Diuitiae quidem
 animam nostrum insciunt, quia amor earum immoderatus
 virtutes omnes euertit, & omnium vitiorum
 immunditiam violentissime inuehit. Vnde Chrysostomus
 inter alia multa, quae in hoc argumentum con-
 gessit, illud constanter affirmat. Diuitias, non
 natura sua, sed hominum vitio, omnium bonorum
 materiam abscindere, & vniuersorum malorum
 fomitem ministrare. Non solum (inquit) nihil
 virtutis animo conferunt, sed etiam paratum
 aliquid, & reconditum inuenerint, subruunt:
 & econtrario vitia pro virtutibus introducunt.
 Ipsarum enim pedisequa est luxuria, ira, intemperantia,
 furor, iniustitia, arrogantia, superbia, omnique
 irrationalis motus.] Quid quod licet sine his
 peccatis a quibusdam possideantur, tamen sine nimio
 amore erga eas,

Leo, ser. 12. quadrag.

Matt. 5. 9 Nazian. ad Greg. Nys. ser. orat. in eius pro mot. ad E. p scopatu Aug. ser. 14. de scis, tom. 10. Matt. 23. 25.

Cant. 3. 4.

Richard. in cant. c. 6.

Chrys. h. 9. quod memo. 16. 5.

Ibid.

Deuter.
10.8.

Cassian. lib.
7. de spirit.
su. fornic.
c. 15.

Ephes. 5
3.

Greg. 31.
mor. c. 3.

1. Cor. 6.
18.

Anselm.

Isidor. lib.
2. sent. c.
39.

Hieron. in
c. 5. ad
Ephes.

vix retineri possunt? Qui amor in re tam vili, & abiecta collocatus, non parum cor hominis maculat. Quam ob causam idem pater Chrysostomus sapientissimè diuitias cœnum, stercus, & sordes appellat. Ab his tamen fordibus, vita religiosa cor nostrum emundat: non solum opes, & rerum temporalium superfluitatem amandans, verum etiam earum amorem & cupiditatem abiiciens. Quare dum in eam vitam tamquam in castra Domini admitti postulauimus, illud Deuteronomij præceptum in auribus nostris intonuit. Si quis est homo formidolosus, & corde pauido, non egrédietur bellum: vadat, & reuertatur in domum suam, ne pauere faciat corda fratrum suorum, sicut & ipse timore perterritus est. Quo testimonio vt Cassianus mysticè interpretatur, illud nobis mandatum est, ne statum religiosum arripiamus, si actione & affectu exoluti à terrenis facultatibus in carnobio persistere non audeamus. Hæc namque diuitiarum possessio, non solum nos ipsos decipiet, vt indignissimus religiosorum habitu, & nomine, verum in alios quoque sese hæc petis effundet, qui nostro exemplo decepti & incitati, cum ingenti religionis detrimento, eundem grauissimum morbum incurrent.

At deliciae non tantum mentem, & corpus hominis polluunt, sed etiam ad statum bestiarum irrationabilium deiciunt. Quod Paulus manifestissimè docuit, fornicationi immunditiam attextens. Fornicatio (inquit) & omnis immunditia, & auaritia, nec nominetur in vobis. Immunditiae nomine, omnes luxuriae species intelligens, quibus homo ab ingenita sibi nobilitate degenerans, animalium rationis expertum induit vilitatem. Et sanè hæc duo nomina, immunditiae, & auaritiae, quae Paulus impuris voluptatibus tribuit, sunt consideratione dignissima. Vocat eas immunditiam, quoniam animam illis filiabus suis, quas Gregorius enumerat, scilicet, cæcitate mentis, inconsideratione, inconstantia, præcipatione, amore sui, odio Dei, affectu præsentis sæculi, & horrore futuri commaculant, & corpus etiam inficiunt. Nam omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est: Qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Hoc est, contra honorem corporis sui (vt Anselmus exposuit.) Fornicatio enim in tantum pollutit corpus ipsum, in tantum delectationis illicitæ, sese per totum corpus diffundit. Vocat auaritiam, quo significat inexplebilem, ac insatiabilem carnis libidinem. Quæ (vt inquit Isidorus) repetita, maiorem delectationem ingerit. Iam verò si in vsum venerit, tantò perditis dulcior fit, vt separare difficile sit. Vnde & sæpe ex consuetudine delinquendi, quasi captiui ad peccandum cum quadam violentia trahimur, sensusque nostros contra rectam voluntatem in nobis rebellare sentimus. Hunc autem esse sensum Apostoli, Hieronymus apertè testatur. Non hanc (inquit) auaritiam appellat, qua pecuniâ cupimus cœgregare, sed illam, de qua supra diximus, Ne supergrediatur, & auarus fraudet in negotio fratrem suum. Quidd scilicet insatiabilis, & inexpletus per omnis turpitudinum genera, lasciuiaque, discurret.

Hanc etiam immunditiam status religiosus abluit, castitatem vouens, minimas quoque cogitationes, puritati cœtrarias allidens, & corpori, vt spiritui seruiat, quotidianum abstinentiæ & afflictionis pensum indicens. Est autem castitas tam principalis pars cordis puritatis, vt Paulus ipsam sanctitatem

ac puritatem appellet. Hæc (inquit) est voluntas Dei sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à fornicatione, vt sciat vnusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione, & honore, non in passione desiderij. Vides (ait Cassianus) quibus eam laudibus prosequatur, honorem vasis, id est, corporis nostri, & sanctificationem appellans eam? Igitur e contrario, qui in passione desiderij est, in ignominia & immunditia consistit, & alienus à sanctificatione versatur. Status ergo, qui castitatem tamquam sibi propriam amplectitur, non dubium quin delicias, cor, & corpus nostrum maculantes, abiciat.

Propria verò voluntas, quantum hominem pollut, manifestum est, cum vniuersorum sit peccatorum nos inquinantium seminatium. De corde enim, id est, à propria voluntate exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiae: hæc sunt, quæ coinquant hominem. Hanc autem fontem iniquitatis, atque originem immunditiae vita religiosa tam constanter obturat, vt eam religiosum, & suum filium non putet, quem viderit ceruicem obedientiæ non submitisse, nec in omnibus propriam voluntatem abnegasse. Hanc prelati in subditis suis sapientissimè cohibent, ea ministeria illis ad mortificationem iniungentes, à quibus magis sensus abhorret. Hanc ipsi subditi in seipsis interimunt, suspectum, & periculosum reputantes: quidquid propria voluntas appetit, & non prelati iniungit auctoritas. Hanc occupationes ipsæ religiose remouent, suo tempore, & loco præstandæ. Neque enim quisque orat, aut laborat, aut corpori necessaria ministrat, quando vult: sed secundum superioris ordinisque præscriptam. Quæ uel cuiuslibet religioso illud Hieronymi dici potest: Non facias, quod vis, comedas, quod iuberis, vestiare, quod acceperis, operis tui pensum absoluas, subiiciaris cui non vis, lassus ad stratum venias, ambulansque dormites, & necdum expleto somno, surgere compellaris, dicens Psalmum in ordine tuo, in quo non dulcedo vocis, sed mentis affectus queritur, dicente Apostolo, Psallam spiritu, psallam & mente, & cantantes in cordibus vestris Domino. Legerat enim esse præceptum: Psallite sapienter. Seruias fratribus, hospitium laues pedes, passus iniurias, taceas, præpositum monasterij timeas, vt dominum, diligas vt parentem, credas tibi salutem quidquid ille præceperit, Nec de maiorum sententia iudices, cuius officij est obedire, & implere, quæ iussa sunt, dicente Moysè: Audi Israël, & tace. Tantis negotiis occupatus, nullis vacabis cogitationibus, & dum ab alio transis ad aliud, opusque succedit operi, illud solum mente tenebis, quod agere compelleris. Voluntas autem his tribus telis oppugnata, armisque impetita, quid nisi succumbat, & victa, ac prostrata diffugiât?

Auferet ergo status religiosus omnia ea quæ possent cordis puritatè impedire, atque adeo facile est in ea mundum hunc muliebrem conquirere, quod sponsam supremi regis exornet. Si verò prædicti puritatis hostes repente irruant, & impetu in nos facto adeptam innocentiam surripere curent, habet religio arma, quibus hostium propulset iniuriam, & suos alumnos tueatur. Quid enim sunt fletus, non desperationis, sed spei? Quid gemitus, non impatientiæ, sed compunctionis? Quid orationes assidue, quibus non temporalia petimus, sed ecclesia, & spiritualia postulamus? Quid ipsius sæculi derelictio, quæ omnem peccandi

maeriam

1. Thes. 4.
3.

Cassian. lib.
5. de spirit.
su. fornic.
c. 15.

Matt. 23
19.

Hier. Epi.
sola 4. c.
6. & 7.

1. Cor. 14.
16.
Ephes. 5
19.
Psal. 46.
8.

Deut.

materiam succidit, nisi arma quædam fortissima, quæ omnes hostes puritatis obtulerunt, atque peruerunt? Idem anima mundum derelinquens equitatu sponsi aduersus curus Diaboli armato assimilata est. Equitatu meo (inquit) in curribus Pharaonis assimilauit te.] quia ea apud se habet, quo cuneos aduersariorum vincat, & à se iugum impuritatis excutiat. Nec miraberis (ait Bernardus) vnam animam equitatus multitudini simulatam, si aduertat, quantæ in ipsa vna, quæ tam sancta anima sit, virtutum acies habeantur, quanta in affectionibus ordinatio, quanta in moribus disciplina, quanta in orationibus armatura, quantum in actionibus robur, quantum in zelo terror, quanta denique ipsi cum hoste conflictuum assiduitas, numerositas triumphantium.] Hanc autem multiplicem de hoste victoriam, si vis sigillatim aduertere, audi eundem infra dicentem. Ibi populus educus est de Ægypto, hic homo de sæculo, ibi prosternitur Pharaon, hic diabolus; ibi subuertuntur curus Pharaonis, hic carnalia, & secularia desideria, quæ militant aduersus animam, subruunt, illi in fluctibus, isti in fletibus, marini illi, amari isti. Puto & nunc clamitate dæmonia, si forte contingat incidere in talem animam: Fugiamus Israël, quia Dominus pugnat cum eo.] Magnam quidem habet anima occasionem puritatis, tanta fortitudine roborata, quæ puritatis hostes arcet, & omnino sæculi oblectamenta nos maculantia peruertit.

Et sanè præter arma iam dicta, ipsi domus religiosæ parietes terribiles sunt Diabolo. Fugiat ab eis, tamquam à muris fortissimis, quos vallat, & cingit angelica, ac diuina custodia. Sunt enim domus istæ armamentaria quedam, omni armorum genere plena, vniuersis ad nostram tutelam necessariis instructa, quæ dæmones eminus aspicientes pertimescunt, & ne irideantur, & deturbentur, tandem, tandem non sine indignatione diffugiunt. Si enim Diabolus lachrymis, & penitentia fugatur, si precibus, & oratione prosternitur, si vigiliis, atque ieiuniis vincitur, quid ni cænobii his armis aduersus impetus suos referta diffugiat? Sapienter profectò dixit Chrysothomus. Certissima lachrymarum sedes monasteria sunt, vbi saccus, & cinis, vbi solitudo, vbi risus nullus, vel rerum presentium obtrubatio, vbi ieiunium, & humi cubatio. Sunt namque ibi omnia nidore, & illecebris vacua, & quavis interpellatione, & inquietudine libera. Insuper portus tranquillissimi sunt, quos qui inhabitant, veluti ignes sunt, qui cum è loco editio-ri emicent, lucem vel eminus aduentantibus exhibent, cumque vel in portu resederint, ceteros ad suam alliciunt tranquillitatem, neque se intuentes pati naufragium sinunt, vel in tenebris degerere, qui ad se oculos intenderint.] Ex cuius sententia elucet, quàm sint monasteria dæmonibus terribilia: siquidem in eis religiosi, non solum se ipsos à dæmonis potestate vindicant, & à vitiorum tyrannide liberant, sed aliis etiam sunt causa salutis, quos instar ignium, vita illuminant, tamquam præceptores verbis vocant, & tamquam thesauri pretiosissimi splendore sanctitatis alliciunt. Ac his omnibus perspicuè ostendunt, sibi statim omnia adiumenta esse donata, quibus deiciant inimicos sanctitatis. Sunt denique domus religiosæ, sicut repositoria quedam, in quibus animæ custodita, si velint, nec libidinis cæno maculantur, nec cupiditatis luto sordantur, nec propriæ voluntatis sordibus polluantur, imò nec inanum curarum puluerem sentiunt, quia ipsa cænobii vndique parietibus

A bus clausa, cura prælatorum circumspècta, & diuina protectione munita mirabiliter ab omni graui labi defendunt. Quare non insulsè Bernardus monasteria cum stagnis confert. Meritò (inquit) monasteria stagnis comparantur, vbi quodammodo incarcerati pisces euagandi non habent libertatem, quò videlicet parati sint sèper ad epulas spirituales, dicentes singuli intra se: Quando veniet qui me deferat? cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea.] O felix stagnum, in quo, & à peccatorum alienorum manibus liberamur, & hamo diuinæ dulcedinis, que nos capiat & trahat, expositi sumus. habemus ergo in vita religiosa adiumenta valida, quorum præsidio mentis sordes tergamus, & dæmones nostram nuditatem & ignominiam curantes, à nobis ipsi repellamus.

B Non solum autem hic noster status abiicit impedimenta puritatis, verum etiam omnium illorum diues est, que puritatem efficiunt, conseruant, & ad omnimodam perfectionem deducunt. huius generis sunt, mortificatio cogitationum, cohibitio passionum, iugis oratio, & familiaritas cum Deo, omniumque exercitatio virtutum. Est enim hic noster status tamquam sapiens, & peritus medicus, qui nouit, celerem, & expeditam medicinam omnibus nostris vulneribus adhibere. Est velut diligens fuilo, qui lixiuio, ex compunctionis aqua, & cinere humilitatis confecta, scit vniuersas maculas, tum magnas tum exiguas, animarum abluere. Et fortè ad agrum huius fullonis Isaias cum Iasub filio sibi relicto iubetur conscendere, vt ibi regiam mundi

C superbiam non iam ore quàm opere reprehendat. Nimirum subindicans hæc Scriptura (vt ait Basilius) nos oportere ad his desciscere, que per se vilia sunt, ac repunt humi, & ad superna toto nixu contendere, vbi nobis constitutis, in expurgationem inuenitur aqua, & ager fullonis, peccatorum sordes extergentis, id quod nobis non paruum emolumentum affert. Est denique hic noster status, sicut doctus virtutum magister, cuius omnis doctrina, omnes voces & opera ad hoc tendunt, vt puritatem & cordis mundiciam discamus. Regulæ eius mundiciam clamant, decreta, & scita ab ipso propòsita mundiciam postulat, omnia, quæ nobis, aut videntia aut facienda proponit, cuiusmodi sunt exempla fratrum, actiones seniorum, sanctorum occupationum multitudo, sacramentorum frequentia, orationis, & Psalmodiæ iugitas; minimorum defectuum correctio, castigatio corporis, circumspèctio mentis, indumentorum vilitas, cellulæ paupertas, mundiciam & puritatem exposcunt. Quare egregiè dixit Hugo Victorinus. Religionem bonis & malis esse optimam. Facit enim (inquit) de malo bonum, de bono meliorem, & de meliori optimum. Et hoc fit quando visitat impium Deus: Vnde Psalmista, Visitasti terram, & inebriasti eam.] Visitat Deus & bonam & malam terram, & terram meliorem, & terram optimam. Per timorem, terram malam visitat, bonam per incipientem Charitatem, meliorem per abundantem, optimam per perfectam.] Si itaque religio malos emendat; bonos vrget; meliores promouet; & optimos perficit; non dubiam quin sit gymnasium puritatis, & schola virtutis, in qua anima ab omnium vitiorum labe mundatur, & in vniuersis bonis actionibus eruditur. Hic ergo, o anima, ad mundum muliebre peruenisti, quod non vnum tantum femine ornamentum, sed omnia eius ornamenta, & indumenta designat, quia

D E

Bern. ser. 1. de S. Andrea.

Iob. 1. 4. 14.

Isa. 7. 9.

Basil. in eù locum.

Hugo lib. de claus. anim. c. 17.

Psal. 64.

puritatem Dei munere, ac beneficio acquisiuit, que non vnam aliquam facultatem, sed omnes vires anime exornat, & ab omni macula, & forde purificat. Hæc enim est, que cogitationes ordinat, affectus mitigat, sensus purgat, verba componit, opera perficit, & totum hominem indumentum spiritualis pulchritudinis induit.

Religiosos aptissimos esse, vt Ecclesie profint.

CAPVT XVIII

QVAM aptè, & sapièter scit Dominus sua nobis beneficia detegere, ac opera mirabilia manifestare! Verè Deus sciètiarū Dominus est! qui non tantum rerum naturas, verum etiam ordinem nouit, & quid sit prius, quid verò posterius, quid ex quo nascatur, & à quo, tamquā à radice, & principio pendeat, euidentè ostēdit. Post mundum muliebrem, hoc est puritatem cordis suis religiosis prerogatum, vberū, & pilorum meminit. Vbera (inquit) tua intumuerunt, & pilus tuus genuit. Quia hæc duo ex ornamēto prædicto animæ, ac ex mundicia cordis emanant. Vbera enim illa sūt, quibus in canticis. Quam pulchræ sunt mammæ tue sicut mea sponsa, pulchriora sunt vbera tua vino.] Quæ duplicem compassionem significant. Alteram corporalem, Alteram spirituale. Has habet anima (inquit Venerabilis Richardus de sancto Victore) quando corporum necessitate laborantibus, compatitur, siue in aliquo peccato, vel tentatione positus, consolationem, & orationem impendit. Hæc vbera habet, quando nouit gaudere cum gaudentibus, & flere cum fletibus, infirmè cum infirmis, vti cum scandalizatis. Pulchræ sunt mammæ illius animæ, quæ omnibus ex affectu comparitur, & nullius dolores sine cordis dolore potest præterire.] Vbera profectò sponsæ dignissima, quia vberibus sponsi simillima. De illis quippe dictum est: Quia meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis.] Vis scire quam similia? Audi Bernardū. Duo sponsi vbera, duo in ipso sunt ingenitæ mansuetudinis argumenta, quod patienter expectat delinquentem, & elementer recipit penitentem. Gemina, inquam, dulcedo suauitatis exuberat in peccatore Domini Iesu, longanimitas videlicet in expectando, & in donando facilitas.] Hæc duo suauissima vbera premit spūs amabilis, patèrque benignus, vt misericordie lac nobis pusillis exhibeat. Magna ergo est similitudo vberum sponsæ, & spūs, Nam si ille compatitur infirmitatibus nostris, nos ab illo discētes, curamus misereri infirmitatibus alienis si ille fugientes vocat, cunctantes inuitat, tepidissime venientes expectat, accedentes amplectitur, & ne iterum à se discedant, gratia potentia resistit, ita & nos, cum illi similes esse cupimus, omnibus istis subiaccemus affectibus, vt fratres nostros in virtutis regnum traducamus. Meritò autem hæc duplex compassio animæ vberibus significata est, quia sicut in feminis vbera sunt adolescentiæ, atque annorum nubilitium indicia, eorūque lacte paruulos alunt, ac nutriunt: ita compassio in anima signum est eam iam infantiam, atque pueritiam spiritualem excessisse, & ad adolescentiam, atque annos nubile peruenisse, in quibus Christo, purissimo nubio iungatur. Et nihil est, quod aquè peccatores alliciat, & ad spirituales matres, hoc est, ad Euangelicos ministros adducat, ac dulcedo animi

1. Reg. 2. 3.

Ezech. 30. 7.

Cant. 4. 10.

Richard. in cant. c. 28.

Cant. 1. 2.

Bern. ser. 9. in cant.

A in ipsis inuenta, & miserorum, ac infelicitum peccatorum suscepta compassio.

Pili verò animæ robor ad sustinendos prædicationis labores, & fortitudinem internam ostendunt. Vnde Elias, vir pilosus esse describitur (vt inquit Hieronymus) in virilitatis argumentum. Quamobrem & habitatio eius in solitudine, & conuersationis austeritas, non solum virum, sed & virum fortissimum demonstrabat.] Et Dominus in Isaia cōminat se rasurum à Iudæa in nouacula conducta caput, & pilos pedum, & barbam vniuersam, vt scilicet, nihil in ea forte robustumque resideat: sed effeminatis hominibus timidisque mulieribus comparetur. Et quidem huiusmodi pili non sine causa roboris sunt, ac virtutis indicia. Nam & pilosi homines fortissimi, & inuincibiles esse solent, leues verò timidi, & imbecilles, & inde ad animum similitudinem trahimus, vt cui pili nati sunt, eum animum fortem, & ad sufferendos labores aptum iudicemus. Anima ergo, post mundum muliebrem in religiosa vita comparatum, audit: Vbera tua intumuerunt & pilus tuus genuit, quia compassione & fortitudine, ex cordis puritate nascentibus, exornatur, vt apta sit, & proximis alere, & eorum miseras & infirmitates sustinere.

Cum primū anima vitam religionis aggreditur, se solam inspicit, se ipsam promouere studet, sui solius curam gerit, sola sua peccata luget, affectus cohibet, virtutes inquirat, Deo adherere cupit, sequè ipsam omnium studiosarum actionum labore perficere. Aliorum salutem, aut nihil, aut parum curat, neque proximos ad Dei amorem & cognitionem incitare contendit. Non mirum hoc, quia adhuc paruula est, & nec dum generandis, & educandis filiis idonea. Sicut enim natura infantes ad officium generationis non excitat, quia ad id maneris necdum apti sunt, & omnes vires in eorum augmentum, non in speciem humanæ conseruationem occupat: ita gratia incipientes, & virtute pusillos, ad curam, & profectum aliorum querendum, non permouet, solo ipsorum pusillorum spirituali augmento, & promotione contenta. At postquam anima religiosa ad perfectionem peruenit, vel plusquam mediocriter in virtute profecit, postquam acquisiuit mundum muliebrem puritatis, tunc eius vbera, ea scilicet duplicem compassionis quæ diximus, incipiunt gemmare, atque intumescere, tunc pilus, indicium fortitudinis, incipit germinare, & vltra propriæ perfectionis curam, iam ad laborandum in domo Domini, & ad adiuuandos fratres, vocari se sentit: nec timet, in Deo confisa, proximorum saluti consulere, & oñera animarum suscipere. Iam non dicitur illi per brum: Soror nostra parua, & vbera non habet.] Quia auxiliis diuinis multiplicata, & despectione sæculi grandis effecta, quid ni vbera habeat, suauissimi lactis plena, quo filios per Euangelium genitos valeat educare: iam idonea est, istos suauiter monere, illos duriter increpare: prudentiam habet, vt lapsos erigat, tepidos inflammet, nutantes confirmet, audaces comprimat, bene currentes laudet, & omnibus perfectionis iter ambulanti bus auxiliū præbeat. Antea loqui timebat, docere metuebat, aliena vtilitatis sollicitudinem fugiebat, & si illi aliquid proximorum onus committebatur, non sine mœrore clamabat: A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui quia puer ego sum.] Postquam verò vberibus, & signis adolescentiæ pollet, dicit: Væ mihi, quia tacui: & non superbia elata, neque ambitionis desiderio incitata

Hiero. lib. 1. in Ezech. ad c. 35.

Isa. 7. 20.

D

E

Cant. 8. 3.

Jerem. 6. 1. Isa. 6. 5.

Iſa. 6. 9.

tata, sed zelo diuini amoris succensa, ait ad Dominum: Ecce ego, mitte me. Audetque imperio Domini, & praelatorum, proficisci, non quod primas cathedras teneat, aut vanas laudes populi aucepit, aut maiora comoda accipiat (hæc enim sublatæ, & expuit) sed quod magis animabus proficiat.

Sed videamus quam apti religiosi ad iuandas animas ex ipsa animi puritate reddantur. Vbera tua (inquit Dominus) intumuerunt, & pilus tuus germinauit. Pilo, vt diximus, fortitudinem, & vberibus compassionem designans. Duo hæc in ministro Euangelij, ad onus animarum ferendum sufficienti: compassione & misericordia illas quarit, robore & fortitudine sustinet: compassione fouet, fortitudine tuetur. Illa inuitat, hæc allectas in virtute conseruat. Sicut enim natura duas animalibus vires ad sui sustentationem concessit, concupiscibilem, vt necessaria quærerent, & irascibilem, vt quæ sita defenderent, & iniurias sibi illatas propulsarent: ita Dominus his ministris suis similes vires, multò tamen præstantiores, & naturæ facultatem superâtes, attribuit, quibus proximos ad virtutem adducerent, adductosque in virtute continerent. Primò ergo compassionem, & misericordiam animarum habent, ab ipsa puritate cordis exortam. Puritas nãq; solum Deum amat, & ea, quæ Dei sunt. Deique solius causa in istis amorè collocaat, & si alterius causa in res amore feratur, eo ipso puritas nõ est, quia rerum ipsarum vilitatè fœdatur. Animas igitur Dei imagines, ab ipso vnice dilectas, in quarum gratiam vnuerſa, tum cœlestia, tum terrestria creauit, puritas diligit, illas inquirat, in eas se amore, & cordis tenerrate diffundit. Qui honoris, aut voluptatis, aut diuitiarum cupiditate tenentur, non possunt animas purè quærere, nec vt decet, earum vacare profectibus, quia & hærum rerum, quas amant, desiderijs & occupationibus impediuntur, & omnia, quæ faciunt in earum adeptionem, tamquam in finem detorquent. Lacte compassionis suæ opes, & comoditates proprias nutriunt, & in sui ipsorum vilitatem insumunt.

Quibus dicit Dominus: Lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod crassum erat, occidebatis; gregem autem meum non pascēbatis. De quibus etiã Gregorius ait. Mens quippe concupiscentiis exterioribus occupata, igne diuini amoris non calet, & idcirco ad supremum desiderium inflammare auditores suos nequeit verba, quæ frigido corde proferruntur. Neque enim res, quæ in seipſa non atserit, aliud accendit. At isti, qui ad mundum muliebrem peruenerunt tam puri, tam amore rerum terrenarum expediti, non sibi ipsis, sed solis profectibus animarum inseruiunt. Isti sunt honores, istæ diuitiæ suæ, in hoc suas delicias habent constitutas, vt peccatorem aliquem ex abyſſo iniquitatum extrahant, & Christo lucrifaciant. Hunc laborum atque studiorum sibi finem præſigunt; vt hæc gemmas pretiosas, id est, peccatorum animas à cæno impietatis purgatas, in sponsi cœlestis repositoario recondant.

Christus autem religiosorum animas tam anidas puritatis, & tam proximorum dilectione flagrantes, ad osculum suum, id est, ad suam familiaritatem admittit: ex qua noua desideria placendi illi, & maiorem ad lucrandas aliorum animas habilitatem accipiunt. Tanta nempe efficacis osculum sanctum est (inquit Bernardus) vt ex ipso mox cum acciperit illud, sponsa concipiat, tumescantibus nimirum vberibus, & lacte quasi pinguescentibus in testimonium. Et infra. Habes sponsa, quod petisti, & hoc tibi signum, quia meliora facta sunt vbera tua vino. Hinc te scilicet noueris osculum accepisse, quod te

A conceptisse sentis. Vnde, & vbera tua intumuerunt, facta in vbertate lactis, meliora vino scientia secularis, quæ quidem inebriat, sed curiositate, non charitate, implens, non nutrens, inflans, non ædificans, ingurgitans, non confortans.

Ex isto osculo Domini, tam succensæ animæ in sponsi dilectione persistunt, vt nihil aliud sciant, nisi illi placere, eiusque explere rectissimam voluntatè. Quam cum in animarum lucris nouerint constitutam, hæc lucra, non oscitanter, & velut aliud agentes, sed grauiter & strenuè nituntur acquirere. Ad quæ ex cura sui ipsarum, atque ex proprijs experimentis admodum efficiuntur idoneæ. Quæ enim peccandi occasiones fugerunt, sciunt optimè alias animas instruere: quo pacto laqueos, & decipulas peccatorum vitare debeant. Quæ proprias passiones vicerunt, & affectus compresserunt, rectè docent has immanes affectuum bestias mansuafacere, & iugo mortificationis domare. Quæ se exercuerunt in palæstra virtutum, aptissimè edicent, quæ ratione sit virtutis arx obtinenda, & cum vitijs fortiter dimicandum. Et quæ in se ipsis, non semel, sed plus quàm millies expertæ sunt imbecillitatem mentis humanæ, sciunt optimè pusillanimitatis compati, infirmorum misereri, tristes & mærentes consolari, auersos attrahere, & peccatorum nexibus irretitos benignè & amabilius soluere, ac paulatim, & veluti per partes, tantis vinculis, & compedibus expellere. Aded vt isti à vitis spiritualibus in bonam frugem reuocati, possint iure dicere: Non habuimus pastores, qui non possint compati infirmitatibus nostris, tentati autem per omnia, vt in se prius didicerint, quatum doleat assueta relinquere, & quo pacto deberet vulnera nostra curare. Hæc enim scientia medendi animabus, non in libris, sed in proprio corde perdiscitur. Vnde, qui nunquam in proprium cor est ingressus, neque suos affectus composuit, minime sciet corda aliorum ordinare. Et sæpe illud dictum Saluatoris in seipso videbit completum: Si cæcus cæco ducatum præbet, nõne ambo in foueam cadunt? Anima ergo religiosa, quæ exercitijs religionis suam prius puritatem quæsiuit, habet vbera, non arida: sed suauissimi lactis plena, quod possit proximos lactare, & vt filios Christi decet, educare.

Ex hac etiam animi puritate manat robur, & fortitudo curandis animabus, valde necessaria, quam etiam in veris & spiritualibus religiosis esse, certa notitia comperimus. Aded, vt meritò cuique illorum dicatur: Non solum vbera tua intumuerunt, sed etiam pilus tuus germinauit. Habent isti sanctam quamdam libertatem, ac prudentem audaciam ad dicendum, quod expedit: licet principes, aut nobiles ægre ferant: quia neque honores aucupant, quos conculcarunt, nec diuitias, quas reliquerunt. Non sunt ex illis magistris, quos Paulus vocat, prurientes auribus, Non ex illis prophetis, qui decipiebant Achab, dicentes: Ascende in Ramoth Galaad, & vade prospere, & tradet Dominus in manus regis: cum tamen Dominus contrarium disposuisset, & id nunquam fuisset eloquutus. Sed cum in se ipsis veritatem ament, sine vilo timore alijs etiam veritatem annunciant, & quia in hoc mundo honorem laudis non quærunt, nec contumelias delectationis sentiunt. Habent, & animum intrepidam ad increpandum, quibus illud Zacharia optimè conuenit, Dominus exercituum proteget eos, & deuorabunt, & lubeant lapidibus fundæ, & bibentes inebriabuntur, quasi a vino, & replebuntur, vt phialæ, & quasi cornua altaris. Quia enim vident se à diuina manu protectos, audent seculariū peccata amaris

Ezech.
34. 3.
Gregor. 8.
mor. c. 20.Bernard.
ser. 9. in
cant.Matth. 15.
14.Tim.
4. 3.
3. Reg.
10. 1. 12.Zacharie
9. 15.

inreparationibus reprehendere, & impios, verbis sacrae Scripturae, tamquam lapidibus fundae percute- ro: zelo autem iustitiae inebriati, & quasi phialae sacrificiorum & quasi cornua altaris sanguine, id est, sancta indignatione repleti, peccatores efficaci ser- monis terrerent, & Domino, cui rebelles extiterant, in- genti multorum admiratione subiiciunt. Ille qui- dem Elias, qui in veteri lege formam religiosorum praetulit, pro miraculo habitus est, quia impium Achab regem Israel hac liberrima oratione corri- puit. Non ego turbavi Israel, sed tu, & domus patris tui, qui reliquistis mandata Domini, & sequuti estis Baalim.] Sed quantos similes Elias, homines pilo- sos, id est, fortes, & inuictos, religiones sanctae pro- tulerunt, qui cum nihil mundanum timeant, & nul- lum temporale emolumentum ex mundanis, aut que- rant, aut sperent, libere os aperiant, non solum, ut spiritum attrahant, sed etiam, ut quo attraxerunt spiritu, quo secum, siue nobiles, vel ignobiles, siue principes, siue subiectos, audacibus verbis repre- hendant.

1. Reg. 18. 18.

Iob. 17. 3.

Luca 10. 4. Ambr. lib. 7. in Luca. cam.

Richard. in cant. c. 21.

Habent tandem vires ac nequos ad eos labores sustinendos, qui in hac quaestiosa animarum nego- tiatione passim occurrunt. Qui enim internam me- tis munditiam sunt adepti, sine labore: sed solo intel- lectu, & affectu, atque vitae similitudine, Christo iunguntur, a quo fortitudinem, & animum inui- ctum ad resistendum accipiunt. Hac enim comun- tione patiens Iob, terribilibus etiam inimicis in- sultat, dicens: Pone me, Domine, iuxta te, & cuius- vis manus pugnet contra me.] Sunt etiam rebus ter- renis, & saeculi curis exonerati, atque adeo multo facilius proximorum onera portant, quam alij; qui propriis opibus, & honoribus, ac deliciis onusti, vix isto iugo durissimo portando sufficiunt. Dominus enim Evangelij ministris praecipit; ne portarent sac- culum, neque peram, neque calceamenta; id est, (ut exponit Ambrosius) ne possiderent aurum, neque argentum, neque rerum mortalium affectibus sub- iacerent, quia his possent a ministerio sibi commisso praepediri.] Qui ergo haec impedimenta molestissi- ma abiecerunt, idonei sunt, vasa Domini, id est, proximorum animas, more Levitarum deferre, & in caeleste tabernaculum portare. Tandem assiduo rerum spiritualium usu didicerunt sibi ipsis non fi- dere, quia haec doctrina spiritus in schola propria diffidentiae perdidicertur. Istos autem de se non praes- mentes propriamque vilitatem agnoscentes, con- fortat Deus, ut res magnas, & vires hominis ex- cedentes efficiant. Vnde Richardus Victorinus ait; Ita que infirmitatem suam cognoscentibus, & per hoc se humiliantibus, & in se non confidentibus, robur praebet Christus, ut carnaliter esse fortes desinant, & spiritualiter conualescant. Ita dum de se desperant, & in Christo sperant, mutant fortitudinem, & assu- munt pennas, ut aquilae, atque volant. Si ergo, o ani- ma, ad mundum muliebrem sponsae Christi, id est, ad cordis munditiam per statum religiosum peruenisti, non dubites tibi dictum esse: Vera tua intumuerunt, & pilus tuus germinavit.] Quoniae gemina fratris compassione adornata, & fortitudine roborata, iam apta effecta es, ut Christi paruulos nutrias, & eorum mo- lestias, imbecillitatesque sustentes. Hoc autem ma- nifeste religiosa vita subministrat, quae disciplina animi puritatem attulit; diuinarum Scriptura- rum studio scientiam attribuit; & assiduo labore vires ad perseverandum comparauit.

* * *

A Religiosos non solum aliis prodesse, verum etiam in seipsis aliorum fratrum in- spectione proficere.

CAPVT XIX.

Vt profectibus animarum inseruiunt, & in fratrum salutem incumbunt, illud semper timere debet, ne dum aliis per doctrinae ministerium profunt, sibi ipsis per superbiam officiant. Tam pestilens enim est tinea superbiae, ut praestantissimis operibus virtutis se ingerat, & inde homo soleat intumescere, vnde debuerat humilitate proficere. Quamvis autem omnia virtutis opera hoc possint subire super- biae discrimen, sed illa praecipue huic patent periculo, quibus proximos nostros iuuamus, & in iter sa- lutis adducimus. Quia cum altiora, & illustriora sint, proclivius est Diabolo ex illis occasionem elationis in nobis captare, & in alto positos, maiori casu, & ruina proterere. Ideo Dominus in discipulis suis missis ad praedicandum, huic malo superbiae primum occurrit: Gaudentibus namque illis, quia demones subiicerentur ipsis, Dominus ita respondit; Videbam Satanam quasi fulgur de caelo cadentem: Ecce dedi vobis potestatem calcadi supra serpentes, & scor- piones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Veruntamen in hoc, nolite gaudere,

Luca 10. 18.

quia spiritus vobis subiiciuntur: gaudete autem, quia nomina vestra scripta sunt in caelis.] Et ab hoc ma- lo superbiae sancta religio abunde nos liberat, exem- pla nobis sanctorum obiciens, quibus semper profi- ciamus spiritu, & in humilitate, & contemptu nostri crescimus. Hoc autem bonum ingenis illud quidem, ad suspiciendum Dominus per sanctum prophetam sequenti oratione declarat, dicens: Et eras nuda, & confusione plena.] Quae verba aliis iam explicatis subiecta, non minimam dubitationem ingerunt. Si enim anima mundum muliebrem adepta est, quo- modo nuda est? si verberibus compassione, & pilis fortitudinis exornata, quomodo confusione plena? Quam ob causam ei ignominiam & confusionem adscribit, quae iam viuit, quae iam multiplicata est, & grandis effecta, & quae in cubiculo magni regis ingressa, ornamentum puritatis comparauit: An potest simul esse nuda, & vestita? Ignominia cooperta, & sanctitatis honoribus compta, & polita?

Exech. 16. 7.

Hae verba, quae prima fronte malum praese- ferunt, vnum ex ingentibus bonis status religiosi desi- gnant. Illud autem est, quod diximus, bonum hu- militatis atque modestiae, quod homo verissime ac- quirat, cum inter illos viuit, quos caute viuere, & se meliores & sanctiores esse cognoscit. Quemad- modum enim Israelitae, homines quidem statura pro- ceteri, viribus robusti, & ad bella expeditissimi, assiduis laboribus, & consuetudine praeliandi, seipsos cum habitatoribus terrae promissae conferentes, de- spiciunt, atque contemnunt: Vidimus (inquiunt) monstra quaedam filiorum Enac, de genere Gigan- teo, quibus comparati, quasi locustae videbamur.] (Et utinam haec aspernatio sui, non ad pusillanimita- tem, & ignauiam, sed ad spem in Domino collocan- tam contulisset, quia sic euasissent suis hostibus for- tiores.) Sic homo, quamuis omni virtutum genere indutus, & sanctorum operum opibus decoratus, se melioribus comparans, virtutesque suas cum illo- rum virtutibus metiens, vniuersa, quae habet, mi- nota reputat, seque ipsum verissime minorem agno- scit. Quae cognitio propriae vilitatis, cum non timi-

Num. 13. 34.

ditati

ditati, sed humilitati seruiat; cum non ignauia, sed feruori, & desiderio perfectionis proficiat; magnum est fructuum sanctitatis: & vnde quis se deicit, inde veram gloriam & sublimitatem conquirat. Hæc est illa confusio, vt est in Ecclesiastico, adducens gloriam & gratiam, quam magnus Antonius visio Paulo Eremita conceperat, cum, teste Hieronymo; tanta sanctitatis memoria compunctus, discipulis suis dicebat: Vae mihi peccatori, qui falsi monachi nomen fero. Vidi Eliam, vidi Ioannem in deserto, & verè vidi Paulum in Paradiso.] An hæc confusio, & ignominia non adducet gloriam, & gratiam, quæ nos ad currendum in via Dei, ad laborandam, & ad perfectiorum imitationem inuitat?

Contingit homini religionem ingredienti quod nobilissimo comiti curiam regiam introeunti, aut ditissimo Episcopo, Pontificis summi aulam aduentu, euenire solet. Isti enim, qui in sua vrbe erant omnium principes, & sine controuersia, splendore domus, multitudine famulorum, nitore vestium, & dignitatis magnitudine reliquos superabant, à propria vrbe, cui dominabantur, abducti, & in aulam regiam, aut pontificiam ingressi; ita pusilli sunt, & abiecti, vt nullam amplitudinem, nec honoris gradum habere videantur. Nam illum, illusterrimi duces, serenissimi principes, & turba magnatum, istum verò, archiepiscopi, patriarchæ, & splendidissimorum Cardinalium cætus obscurant. Iam qui erecti, & gloriosi inter suos incedebant, inter illos aulicos erubescunt, & inglorij atq; obscuri procedunt. Hæc autem obscuritas, magna gloria est. Primum quidem quoniam honor est eximius inter illos splendidissimos principes esse aliquid, ab eis comiter suscipi, & beneuolentissimè honorari, multò maior, quam si à proprijs subditis honorem acciperent. Deinde, quoniam magnifico apparatu illorum principum incitati, se ipsos superant, & elegantiore cultum, lautiores epulas, & famulorum illustriorem magnificentiam ostendant. Ita profusus, qui inter mundanos, & sæculares aliquid esse videbatur, quia peccatis abstinebat, castitatem amabant, elemosinas erogabant, sacramenta frequentabant, aliquantulum temporis sanctæ meditationi concedebat: in Christi aulam, scilicet, in religionem appulsi, & ad religiosorum conuiuium admissi: tam prope nihil sunt, tam parum se in virtute profecisse conspiciunt, vt elementa virtutis, & suæ abnegationis principia discere incipiant. Qui ante in sæculo gloriosi incedebant, tamquam suis sodalibus sanctiores; inter religiosos erubescunt, ac si essent omnibus viliores. Credo nulli hic esse (ait Bernardus suos fratres alloquens) qui si quartam partem eorum, quæ facit, in sæculo actitaret, non adoraretur. vt sanctus: reputaretur, vt Angelus: nunc autem quotidie tamquam negligens arguitur, & increpatur.]

O quam verum hoc. Nam oculi religiosæ vitæ, & lyncei sunt, & operibus pulcherrimis videndis asueti. Ex ea autem parte, qua ab initio institutionis suæ opera virtutis sublimia respexit, non miratur tyronum, licet bonorum, opera, quæ in sæculo quidem erant rara, & in cœnobio sunt quotidianas; in sæculo, si cum iniquorum vita conferantur, erant magna; at in monasterio perfectorum operibus comparata, imperfecta reputantur, & parua. Ex ea verò parte, qua oculos lynceos habet, pusillos defectus, & penè inuisibiles maculas, quæ sæcularibus erant ignota, deprehendit: Hinc fit, vt qui boni erant in mundo, statim mutantes, & à sæculari vita ad religiosam venientes, quotidie negligentia, & tepidi-

tatis arguantur, & tamquam ignaui milites increpentur.

De illo sanè, qui tam foelix est, vt in religiosorum numerum asciscatur, illud dici potest, quod est apud Iob. Respiciet homines & dicet: Peccati; & verè deliqui, & vt eram dignus, non recepi.] Nam à iumentis putrescentibus in stercore suo, hoc est, à peccatoribus, & iniquis, inter quos vitam agebat, oculos auertens, & homines, eos nempe, qui ratione reguntur, & ex præscripto virtutis gubernantur, considerans, se ipsum, licet bonum, & timoratum, deicit, & defectibus plenum esse non dubitat. Hoc Gregorius magnus in eundem locum, ita confirmat. Sanctorum virorum exempla, conspiciat, atque eorum comparatione se pensans; iniquum se esse deprehendit. Qui enim plenissimè intelligere appetit, qualis est, tales nimirum debet conspiciere, qualis non est, vt ex bonorum forma metiatur quanto ipse deserto bono deformis est. Ex his quippe, quibus plenissimè bona adsunt, perpendit rectè, quæ sibi minus sunt, atque in illorum pulchritudine conspiciat fæditatè suam, quam in semetipso, & potest perperit, & sentire non potest. Lucem namque debet conspiciere, qui vult de tenebris iudicare, vt in illa videat, quid de tenebris aestimet, per quas videre præpeditur.] Ad cætum ergo religiosum euocans, quasi infans inter sapientissimos viros constitutus, pudore suffunditur, & quasi pannosus pauper inter diuites, & nobiles positus erubescit, aperit oculos mentis suæ, & tantam in alijs lucem sanctitatis aspiciens, tunc tenebras suæ imperfectiõis aduertit, tum qui aliquid se esse putabat, iam vitam suam antea tactam, tamquam dignam castigatione reprehendit. Huius typum gessit vidua illa Sareptana, cuius filius mortuus est, postquam Eliæ subministravit confidentiæ panem, & pietatis alimentum: Dixit enim ad prophetam. Quid mihi, & tibi, vir Dei? ingressus es ad me, vt rememorarentur iniquitates meæ, & interficeres filium meum?] Ac si diceret (vt Iosephus, Richelius, & Lyranus interpretantur) tanta est, o Eliæ, sanctitas tua, vt & ego, licet timens Deum coram te posita, tibi quæ comparata, oculis Domini valde imperfecta apparuerim, ad eum vt propterea (quasi meis peccatis indignatus) & filium meum interfecerit, & me hac acerbissima pena multauerit. Sic profus in religiosa domo recenter admissus, nisi excors sit, & luce interiori priuatus, tantam adolescentulorum puritatem videns, tantam virorum doctissimorum modestiam, & humilitatem aduertens, tantam seniorum conspiciens sanctitatem, seipsum despiciet, & ob peccata præterita, nõ diuinis donis, sed pœna, & indignatione iudicis, dignum agnoscat.

Hoc autem bonum, ex religiosorum societate, nõ tantum incipientes, sed etiam veterani, & in religiosa disciplina diu multumque exercitati suscipiant. Multi enim illorum inter sanctiores, & perfectiores vitam degunt, & in illis tamquam in speculis lucidissimis suos defectus, & vitia deprehendunt. Nullam habent occasionem dicendi illud superbi Pharisei: Deus, gratias ago tibi, quia nõ sum sicut cæteri hominum, raptores, iniusti, adulteri.] Sed potius cum humili publicano à longe stantes, & præ compunctione, nec oculos ad cælum leuantes, pectusque percutientes, suam prauitatem considerant; errorumque veniam humiliter petunt, dicentes: Deus propitius esto mihi peccatori.] Alij autem, qui re vera meliores sunt, & tamquam soles splendidissimi inter stellas resurgent, alijque lucem doctrina suæ, & calorem vitæ puritate subministrat,

etiam

Eccles. 4. 25.

Hieron. in vita Pauli.

Bern. 4. in Palm. Qui habet...

Iob. 33. 27.

Greg. 24. mor. c. 6.

3. Reg. 17. 18.

Iosephus antiquit. 1. Richelius, & Lyran. in 4. reg. 17.

Luc. 18. 11.

Ibid. 13.

etiam habent unde se deiciant, & in conspectu paruulorum contemnunt. Deus enim providentissimus iustorum pater, ita illis dona tribuit, ut non omnia in vno eodemque homine in supremo gradu reponat. Et ipse dedit (inquit Paulus) quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem pastores, & doctores; ut scilicet propheta in Apostolis gratiam Apostolatus suspiciant; & Apostoli in prophetis donum prophelandi venerentur. Et sic Evangelistae in pastoribus, & isti in Doctoribus aliquid videant, quo illos se maiores, & praestantiores agnoscant. Et inter ipsos Apostolos, qui primitias spiritus acceperunt, & sanctitatis culmen obtinuerunt, ista fuit donorum ac virtutum prouida distributio pro humilitatis gemma conseruanda. Paulus namque (inquit Beatus Gregorius) cum ceterorum sanctorum sollicitudinem in praedicatione robustius laborando transcenderet, & ab elatione se premeret, & vires suas in humilitatis gremio nutrire, crudelitatis suae antiquae non immemor, Apostolorum omnium innocentiam contemplatus, ait: Ego enim sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quia persequutus sum Ecclesiam Dei. Et tamen eorundem Apostolorum primus, quasi accepti principatus oblitus, ac si minus ipse aliquid sciret, in Paulo sapientiam miratur, dicens: Sicut & charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam, scripsit vobis. Ecce Paulus in Apostolis miratur innocentiam: Ecce Apostolorum princeps miratur in Paulo sapientiam. Quid est hoc, nisi, quod sancti viri dum virtutum consideratione vicissim sibi alios praeferebant, volentia animalia alarum percussione se tangunt, ut eo ad volatum se altius excitent. quo humiliter alter in altero, quod admiretur, videt. Ex hac ergo Domini distributione prouenit, ut in religione pusilli minusque perfecti in quibusdam donis Dei superent sanctiores: quod isti considerantes, illamque eminentiam callentes, non sicut, sed vere, & ex animo se minoribus submitunt, & ac si essent nudi, & egeni, coram illis se ipsos despiciunt.

Sic anima religiosa, casta Christi sponsa, per vias & plateas quarit quem diligit anima sua. Vici enim sunt perfectiores, plateae vero, quae in maiorem tendunt latitudinem, significant imperfectiores: & dum in vtrisque bona, quae habet, perpendit, in eis Christum quarit, & ab illis accipit incrementa virtutum. Vnde Richardus Victorinus. Volunt boni virtutes suas inuicem accendere, & alter ab altero profectus pariter, & humilitatis incitamenta sumere. Vnde contingit, ut dum iste illius patientiam, & ille istius obedientiam, iste illius charitatem, & ille istius munditiam considerat, semper alter ab altero sumat, vnde in bonum crescat. Multum enim ad studium emendationis accinguntur, quando in aliis cernunt bonum, quod ipsi minus habent, & dum inuicem superiores se arbitrantur, & alter alterius bonum reueretur, & diligit, amando illud, suum facit, & se in humilitate custodit. Hanc etiam mutuum iustorum excellentiam in rebus a natura dispositis adumbratam, & delineatam aspiciamus. Ut enim in elementis ignis calore vincit aërem, sed ab eo humiditate vincitur: & aër eadem qualitate excellit aquam, sed ab ea frigiditate excellitur: aqua verò terram frigore superans, a terrae siccitate superatur. Vtque in aliis rebus, aurum praestat ferro valore, & pretio, sed inferius est fortitudine: & homo vniuersis praestantior animantibus, a multis eorum vincitur diuturnitate: ita in iustis ac sanctis, idem

proflus euenire non dubium est. Iste eminet obedientia, ille mansuetudine, vnus gratia contemplationis ornatur, sed imbecillus est, nec valet corpus vigiliis, ieiuniis, & aliis asperitatibus corpus atterere: alius verò vigiliarum & afflictionum corporalium tenax, dono contemplationis caret: Quidam vberimis lachrymis irrigatur, & diuinis consolationibus recreatur, quosdam haustus caelestes experitur, sed sterilis est, nec animarum lucris accommodatus, alter verò qui velut ignis delicta populorum, efficacia verbi, & dono praedicationis absument, semper aret, nec illas est consolationes expertus: Sic anima sua dona consideratione praeteriens, & fratrum suorum virtutes recogitans, illaque, quibus caret, exoptans, se nudam existimat, & de nuditate & paupertate erubescit. Sed, o felix paupertas, o pretiosus despectus, o illustis contemptus, o ignominia gloriosa: quae animam in modestia continet, quae sanctorum, & Dei amatorum est propria, quae est vera gloria, & maioris sanctitatis exordium. In me ut nuditas, & ignominia ista, vtinam Dominus anima mea dicat. Et eras nuda, & confusione plena. Nec enim tunc nuda omnino erit, quasi non mulierum, quo ornetur, comparauerit: sed nuda, quia nondum ad omnem perfectionem sibi concedendam peruenerit, neque confusione afficietur, quasi deformis, sed erubescet, quasi amans, & desiderans Deum suum, & nudam se putans praediderio maiorum bonorum, & quasi aemulans charismata meliora. Haec sunt, o anima mea, alia eximia bona, quae in religioso statu susceperit, desiderabilia profectò super aurum, & lapidè pretiosum multum, & dulciora super mel, & fauum: quod si parua tibi videntur, attende, audi, diligenter considera, & adiciam tibi multo maiora.

Religiosos ad magram Dei familiaritatem.
& amicitiam esse vocatos.

CAPV XX.

Ampliora vitae religiosa bona in sancto propheta respondentiam praestantiora dona nostri status elucet: iam se nobis ostentant eximia diuini amoris insignia, quae, qui in hoc statu positus meditare perspexerit, maioribus beneficiis se à Domino profectum esse persentiet. Vnum autem est, quod sanctus Ezechiel, illis sequentibus verbis declarat. Et transiui per te, & vidi te. Iam Dominus misericordiae oculis animam viderat, dixerat quippe: Transiens autem per te, vidi te conculcari in sanguine tuo. Quid ergo designat iste nouus aspectus, quo iterum anima à Domino transeunte videtur? An sicut ille aspectus misericordiae fuit, ita iste est aspectus iustitiae? Dominus enim nonnumquam videt ad misericordiam, nonnumquam ad iustitiam. Si non aspiceret ad misericordiam, non esset illam viduam consolatus, quae vnici filij mortem desolebat. At cum vidisset, misericordiam motus super eam, dixit illi: Noli flere. Si non aspiceret ad iustitiam, non cecinisset Moses: Vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus est, quia prouocauerunt eum filij sui, & filia. Et sanè aspectus Domini miserentis est. De caelo respexit Dominus, vidit omnes filios hominum, de preparato habitaculo suo respexit super omnes, qui habitant terram. Qui finxit sigillatim corda eorum. Aspectus vero punientis: Dominas de caelo

prospexi

Ephes. 4.
11.Greg. 24.
mor. 6. 6.1. Cor. 1.
9.1. Petr. 3.
15.

Cant. 3. 2.

Richard.
cant. 1. 4.Ezech. 16.
7.Ezech. 16.
8.Luc. 7.
13.Deut. 32.
19.
Psal. 32.
13.

prospexit super filios hominum, vt videat, si est intelligens, aut requirens Deum; Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt.] Primum aspectum, sanctus propheta illis verbis postulabat. Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea.] Secundum verò alio loco timebat, cum diceret: Auerte faciem tuam à peccatis meis.] Vtrumque autem coniunxit, ita canens: Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum: vultus autem Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.] Si ergo prius Dominus animam antea viderat aspectu misericordiae; fortè nunc videt aspectu iustitiae. Sed si tunc ad misericordiam te vidit, o anima, quando volutabaris in sanguine tuo, cur non nunc te ad misericordiam videat, quando ornabaris dono suo? Si te aspexit oculo miserationis peccatis foedatam, & vitiiis compeditam, cur non te aspiciat eodem miserationis oculo, puritate cordis expolitam, & decore humilitatis exornatam?

Quod est igitur istorum duorum aspectuum discrimen, nisi quòd ille misericordiae, iste autem non cuiusque, sed eximia cuiusdam misericordiae fuit? Denique vidi te, & ecce tempus tuum, tempus amantium.] In his enim duobus aspectibus Dei, duas mihi vocationes depictas esse video, alteram, qua anima vocata fuit ad religionem: alteram, qua vocata fuit ad perfectionem. Illa vocatur, vt sit serua; ista, vt sit amica. Illa vocatur, vt timeat; ista, vt amet. Illa, vt desinat peccata; ista, vt à peccatis lota in virtutum possessione congaudeat. Illa admittitur in domum Domini, hac extollitur ad familiaritatem Domini, illa concipit bonae vitae desideria; ista arripit perfectae vitae & sanctitatis consilia. Nam illi qui saeculum à se ablegare disponunt, non statim desideria perfectionis concipiunt, nec toto conatu, vt ad perfectionem capessendam necessarium est, iter virtutum arripiunt. Quemadmodum enim in naturae operibus, Deus ab imperfecto ad perfectum, non imbecillitatis sed suauitatis causa, procedit. Vnde, prius orbem, ex nihilo fecit; postea sex dierum spacio distinxit, & ornauit: & prius legem naturae tulit, qua hominibus sui cultus rudimenta tribueret; deinde legem scriptam, qua timorem, & reuerentiam doceret: Et tandem legem gratiae, cuius praesidio in amore & desiderio sanctitatis erudiret. Ita in vocatione animae pedetentim progrediens; primò eam ablaetat, & ab amore rerum terrenarum abducit; & hoc fecit, cum vidit eam conculcatam in sanguine suo, & dixit illi; Viues;] quod misericordiae fuit: postea verò solido pane caelestium desideriorum refecit, & ad perfectionem extulit, cum vidit eam, & ecce tempus eius, tempus amantium.] Et hoc est non cuiusque misericordiae opus: sed magnae, & ineffabilis misericordiae: quam regius propheta cupiebat, dicens: Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Iam communem misericordiam acceperat, cum fleuit, cum peccata sua abominatus est, cum statum inimici deseruit, cum dicenti sibi: Peccaui Domino, responsum est ex ore Dei; Transiit quoque Dominus peccatum tuum.] Sed magnam misericordiam nondum fuerat consequutus, vt scilicet in pristinum familiaritatis gradum à Domino admitteretur, & in fastigium sanctitatis perditae attolleretur: Ideò magnam postulat misericordiam, & qui iam lotus erat, amplius lauare appetit. Amplius (inquit) lana me ab iniquitate mea] vt omnino mundatus, iterum in virum secundum cor Dei, in virum scilicet, perfectum euadat. Quid amplius quæris, o David (ait

A) Chrysostomus, istud sancti regis desiderium insinuans) perseuera gratias agens, indefinenter glorifica, quia ablatum est peccatum tuum. Sed volo (inquit) cicatricem extenuare, ablatum est vulnus, volo & pulchritudinem recipere.] Fuit ergo misericordiae Dei, quòd David tot peccata, adulterij causa perpetrata, dimisit, sed ad magnam misericordiam pertinuit, ita lapsus erexit, vt nec signum casus, nec cicatricis vestigium permaneret. Ad magnam misericordiam pertinuit, seruum rebellem, qui regnum Domini insolenter inuaserat, iterum in pristinam amicitiam admittere, & in antiquam familiaritatem reuocare.

B) Aspicit itaque Deus iterum animam religiosam magnae misericordiae oculis, cum ei desideria sanctitatis, & subsidia potentissima assequenda perfectionis instillat, ita vt dicere ei possit, non vt antea: Vidi te conculcari in sanguine tuo,] sed: Ecce tempus tuum, tempus amantium.] Sed istos duos aspectus Domini exquisitiùs aperiantur, vt quanta sit in religione comoditas diuinæ familiaritatis pàdatur. Principiò quidem aspicit Deus animam, quam ad se vocare disposuit, & adducit eam, vel per seipsum tantum secretissima inspiratione tangens (vt pulchrè explicat Calsianus) vel adiuncto etiam hominum ministerio, eorum aut verbis, aut exemplis alliciens; vel tandem laboribus, tribulationibus, & flagellis, intrare compellens. Exit illa stupens, & tremens, quia ad quantas delicias vocetur, prorsus ignorat, putat se ad exilium, ad tristitiam, ad labores immensos impelli; sed, o bone Deus, quàm alium statum rerum inuenit, quàm ipsa existimat. Illa castissima Ruth, quæ genealogiae Domini meruit adscribi, cum quanto timore patriam deseruit, & cum socru sua Noemi in terram sibi ignotam, ac extraneam perrexit: Quàm seipsum cogit, quantam vim infert, vt dicat foetui: Quæ terra morientem susceperit, in ea moriar.] ibiq; locum accipiam sepulturae? Hæc mihi faciat Dominus, & hæc addat, si nõ sola mors me & te separauerit. Nihil nisi mortem videt, nihil nisi locum sepulturae considerat, nihil nisi consortium tristes & desolatæ viduæ meditatur. At cum minus putabat, venit in Bethleem, in domum panis, inuenit sponsum, reperit maritum, cui confidenter diceret, Ego sum Ruth ancilla tua, expãde palliũ tuum super famulam tuam, quia propinquus es.] Reperit, qui se benediceret, quia nõ fuit secuta iuuenes pauperes, sine diuites; sed ei adhæsit, à quo, primò sex modios hordei, deinde amantissimum filium suscepit. Et quæ inter suos erat vidua, & sterilis, inter extraneos, & fecunda, & maritata sine spe talis successus, euasit.

O anima mea, vide in hac historia tui euentus imaginem, tuæ sortis felicitatem! Quantum timuisti patriam solum relinquere, parentes fratres, & cognatos deserere, rebus temporalibus valedicere: Iam tamen primo aspectu Domini permota; & vocatione animata, ausa es vitam mutare, nouum statum assumere. Sequita es Deum tuum tanto metui, ac si herum seuerissimum sequereris, illud discipuli increduli intra temetipsam inculcās: Eamus & nos, & moriamur cum eo;] Ad carcerem, (vt tibi quidem videbatur) trahebaris, ad exilium mittebaris, ad mortem ipsam terribile ducebaris. Quis enim carcer mundano homini tristior, quàm se intra angustiæ cellæ ambitum includere? Quod exilium infelicius, quàm dulcissimorum parentum consortio, & charissimorum fratrum, propinquorum, & amicorum aspectu priuari? Quæ mors terribilior, quàm omnia mundana linquere, sensus ab vniuersis deliciis ab-

Psal. 13.
Psal. 9.
Psal. 50.
Psal. 33.
Ezech. 16.
Psal. 50.
2. Reg. 12. 14.
Psal. 50.
4. Chryf. hom. 2. in psal. 50.

Calsian. col. 3. c. 4
Ruth. 1. 17.
Ruth. 3. 9.
Joan. 11. 16.

trahere,

16.

16.

32.

Ruth. 1.

Osee. 3. 2.

Orig. hom. 12. in Genes.

Matt. 19. 17.

Cassian. Col.

trahere, proprias volútares exuere? Dicebas tamen vocanti Deo, magno timore concussa: Hæc faciat mihi Dominus, & hæc addat, si non sola mors me, & te separauerit.] Viciisti sensum tuum, sequuta es Deum tuum, ingressa es monasterij carcerem, locú exilij, vt ibi, aut vitam tristissimam, aut mortem amarissimam expectares: Et, ô anima, quàm insperata fors tibi obtigit. Inuenisti enim non carcerem, sed aulam regiã, omnibus opibus, ac deliciis instructam, planè Bethlechem domum panis, in qua referata es pane consolationú cælestium, quibus voluptates sæculi comparata, vilissima, & fordidissima, & abominabiles reputantur. Inuenisti non herum implacabilem, qui te opprimeret operibus luti, & lateris, sed patrem amabilem, qui te laudaret, & intra cõscientiæ secreta, incredili suauitate diceret: Benedicte es filia, quia priorem misericordiam, qua tibi per baptismum consulisti, hac, qua mundum deseris, posteriore superasti,] & quia non es sequuta iuuenes panperes, siue diuites, insipientes scilicet, & pueriles cogitationes, quæ te, aut metu paupertatis, & miseriarum ab hoc statu abripebant, aut more diuitiarum, & delectationum infestabant. Inuenisti sponsum qui sex modios hordei tibi liberaliter daret, imò & qui quiddecim argenteis, vt est apud Oseam, & coro hordei, & dimidio coro hordei sibi te in vxorem cõmeret. Nam argento verborum, & inspirationum suarum, & hordeo timoris, & donorum, quæ incipientibus erogantur (hordeum enim Deus, vt inquit Origenes, imperitionibus, & animalibus parat, amoris tritico interim suo tempore reseruato) te sibi in sponfam adiunxit. Inuenisti tandem virum, ex quo filium Obed, id est, seruum suscipetes, & cor Deo subditum, & legi eius subiectum, mandatisque eius obediens comparares. Reperisti sanè regem potentissimum, simul & benignissimum, qui iterum transiens per te, & videns te, traheret, non in locum horrois, sed in terram promissionis, in paradysum voluptatis, in cubile amicissimum, in tempus amantium. In quo non timore penarum coacta, sed pulchritudine virtutis accensa, amoréque Domini illecta, & vias mandatorum cureres, & semitas consiliorum ingredereris.

Hoc ergo magnum Dei beneficium est, & omnibus votis suscipiendum, quod Dominus ad vitam religiosam nos vocans, vocauit in locum amicorú, & in tempus amantium. Hoc enim vita sæcularis à vita religiosa seceratur, quod illa est locus seruorum, & tempus, quod in ea transigitur, ex natura status, est tempus eorum, qui timent, ista verò est locus amicorú, & tempus in ea insamptú, est tẽpus eorum qui amant. Iuueni namq; sæculari, qui necdú sæculo renunciare disposuit, dictum est tantum, vt vitam æternam assequatur; Serua mandata.] Eidem tamen maiora meditantí, & altiorẽ statum appetenti, cõsilia adiecta sunt Si vis (inquit) perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me.] Vitæ ergo sæculari præcepta proponuntur; religiose, consilia. Non quod illa aliqua consilia non seruet; nã & eleemosynæ, & orationes assidue, & alia huiusmodi; sæpe eadunt sub consilio; sed quod perfectissimorum consiliorum, nempe dimissionis rerum, abdicacionis propriæ voluntatis, & castitatis perpetuæ, voto firmatæ, expertis sit. Nec quod ista à præceptis sit libera; sed quod præceptorú obseruationi consilia illa perfectissima adiciat. Iusti enim (vt Cassianus ait) quibus lex non est posita, sic probantur non esse sub lege, vt iustitias legis, non solum implere, verum etiam superare contendant sicque deuotio eorum legali maior imperio,

A qua obseruantiam cumulans præceptorum voluntaria addat ad debita.] Hoc autem est vitam sæculari esse seruorum, religiosam verò, amicorum, & tempus illius esse tempus timentium, istius verò esse tempus amantium. An non serui sunt, & timentes, quibus hoc tantum datur elogium? Cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicitis, Serui inutiles somus, quod debuimus facere, fecimus.] Ac si dicat (inquit Bernardus) si solis contenti estis præceptis, & traditionibus impositæ legis, & non sponte etiam perfectionibus vos consilij & suasionibus mancipatis, liberi quidem estis à debito, non tamen pro merito gloriosi, euasistis penam, sed nõ acquiuisistis coronã.] Illam intellige, quæ perfectis, & omnia relinquentibus tribuitur. An non amici sunt, & amates, qui non præcepto compulsi, sed amore Domini incitati, multa offerunt Domino non debita obsequia, quorú operatione capaces reddunt diuinæ familiaritatis, & secretorum cælestium, vt sic merito possint audire: Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumq; audiui à Patre meo, & non feci vobis?] Præceptum (inquit Ambrosius) in subditos fertur, consilium amicis datur.] Hi ergo, qui sub consilijs Euangelicis viuunt, qui solam maiorem Dei gloriam inspicientes, cõsilia cõstudij, amici sunt, itatum habent amicorum, vitam amantium.

C Ille igitur est status religionis, status amantium, in quo docemur famulari Domino, non timore penæ, vt serui, nec mercedis intuitu, vt mercenarij; sed vt filij charissimi, amoris obtentu. Hic non operamur tantum, quod debemus, sed quod possumus, non curamus obligationem implere: sed possibilitati satisfacere, non vt dicatur nobis, fac quod tenetis sed ne aspices ad ea, quæ non potes, non vt calcaria adhibeantur, sed vt stranum nobis iniiciatur. Hic veluti amatores fideles laboramus semper Deû cogitare, Deum concupiscere, Deum loqui, Deum in omnibus operibus queritare. Non hic cogitationes perniciose, imò non otiose, & inutiles, sed sanctæ, proficue, & cælestes admittuntur. Non desideria inania rerum temporalium, sed vtilia rerum supernarum excipiuntur. Non verba iocularia, & detractoria, sed seria, & plena sapientiæ locum inueniunt. Si quis aliquod verbum sæculare, aut minus circumscriptum in medium profert, conuincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus, non deest qui sermonem illum prædicat, & aut vtilem de Deo, quem amamus, iam inceptum continet, aut nondum ceptum ingerat. Opera vniuersa in hoc tendunt, vt Domino placeamus, eumque propitiû, & benignum inueniamus.

D Quod si amantium est cupere amati præsentiam, eiuque dulcissimo aspectu frui, hic est veluti religiosa vitæ scopus, & finis, Dei iugem præsentiam inquirere, ad eam omnibus votis aspirare. O quoties anima verè religiosa, tamquam verè, & ex corde amans, illud sancti Davidis inculcat: Exquisiuit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram.] Et illud: Ostende faciem tuam, & salui erimus.] Et rursus alibi: Illumina faciem tuam super seruum tuum.] Faciei conspectum petit, nec istud præsumptionis est, sed amoris. Licet enim sciat dictum esse à Domino: Non videbit me homo, & viuert,] non tamen aliquid aduersus hoc decretum se existimat postulare, cum iam mundo sit mortua, curisque sæcularibus minimè viuat. Petit itaque ostensionem diuinæ faciei, & audet cum Moyse dicere: Si inueni gratiam in cõspectu tuo, ostende mihi faciem tuã, vt sciam te, & inueniam gratiam ante oculos tuos.] Hoc sine dubio amantium est, & magni amoris in-

Luc. 17. 10. Bern. lib. de præcepto, & di. spon. satio. ne.

Ioan. 15. 15. Ambr. lib. de viduis.

Psal. 26 8. Psal. 79. 8.

Psal. 30 17. Exod. 33. 20.

Ibid. 13.

dicium

dicium. Nec tantum anima mundi rebus exuta videre appetit, sed etiam videri a Domino concupiscit. Quid enim videri non cupiat, quae in se innumerabilia Dei dona experitur, quibus oculis diuinis placeat, odium leuissimum, etiam peccatorum, possessionem virtutum, desideria sanctitatis? In quam sententiam pulchre Richardus. Sed forte haec Dei sponsa, haec Dei dilecta videre cupiebat, videri refugiebat. Et ubi est quod & alibi clamabat: Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? O quantum amor, quanta fiducia! Amor, inquam, pulchritudinis diuinae fiducia formae, non alienae, sed propriae. Tantus amor, ut dicat: Defecit in salutem tuam anima mea, & in verbum tuum semper speraui. [Et alibi affirmat, dicens, quia defecit spiritus meus.] Tanta praeterea formositas internae fiducia erat, ut omnino impossibile credat, ut videatur, & non diligatur. Sic ille. Cupit ergo anima in hoc statu, tamquam amatrix praesentiam Dei, cupit etiam & ipso perfrui, ad hoc ergo carnales voluptates abiecit, ut caelestes, & diuinas acciperet, ad hoc mundi complexus ablegauit, ut Dei complexus experiretur, ad hoc desideria rerum temporalium extinxit, ut sponsi dulcissimi desiderii arderet. Haec anima amans (ut inquit Bernardus) votis fertur, trahitur desideris, dissimulat merita, maiestati oculos claudit, operit voluptati, ponens in salutari, fiducialiter agens in eo. Intrepida denique & inuerecunda reuocat verbum, & cum fiducia repetit delicias suas, solita libertate vocans, non Dominum, sed delectum. Merito igitur, o anima religiosa, dictum est tibi a Domino: Vidi te, & ecce tempus tuum, tempus amantium. Quoniam in statum amantium euecta es, in domum diuini amoris adducta, ad exercitationem amorum vocata, ad delicias purissimi amoris illata. si tamen post victas concupiscentias tuas, non isti ingredi intra te, & sanctis cogitationibus ac desideris occupari.

De protectione Dei erga religiosos, & quibus rationibus cognoscatur.

CAPVT XXI.

MAGNUM quidem bonum est vitam religiosam colentes tempus amantium fuisse sortitos, & a statu feruorum, in statum, non tantum amicorum, verum etiam amicissimorum fuisse translatos, sed non est minus donum Dei, quod statim ipse Dominus per nostrum prophetam commemorat, scilicet, diuina erga nostrum statum protectio. Cuius iure optimo post statum amantium mentio habita est, quoniam ea, quae impense amamus, maiori cura ac diligentia custodire, atque defendere conueuimus. Expandi (inquit) amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Hic amictus Domini expansus, anima nuditatem & ignominiam operiens, eximiam quandam prouidentiam religiosorum, nec non specialem protectionem designat. Licet enim Deus omnium rerum habeat prouidentiam, adeo, ut dicat: Nonne duo pastores esse vaneunt, & vnus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro? Habet tamen multo maiorem, magisque specialem eorum quos ad se vocauit, & in hunc statum amantium adduxit. Hos amictu suo cooperit, quo ipse amicitur, illo scilicet, cuius meminit propheta regius, cum ait: Confessionem, & decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento.

A Nonne hic Dei amictus est sua maiestas, atque potentia, qua laudabilis & gloriosus est? Sed hac illos mirabiliter tegit, quos in suam domum, nempe religionem euocauit. Quemadmodum enim rei, qui delictorum causa ad Ecclesiam confugiunt, ciuilibus & Ecclesiasticis legibus statutibus, Dei reuerentia proteguntur, ne a iudicibus capiantur, & suorum delictorum poenas exoluant: ita ad vitam religiosam euolantes, hac Dei maiestate protecti sunt, ne a demonibus, tentationum nexibus irretiantur, sed ab aeterno carcere reddantur immunes.

B Sed ex sententia Beati Gregorij, hic Dei amictus, nihil aliud est quam Angelorum Sanctorumque custodia. Ipse (inquit) speciosus induit vestibus, quia Sanctorum Angelorum choros, quos condidit, in vsum sui decoris assumpsit, & veluti quamdam vestem gloriosam sibi Ecclesiam exhibet, non habetom rugam, aut maculam. Vnde ei per prophetam dicitur: Confessionem, & decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento. Hic quippe confessionem induit, illic decorem, quia quos hic per poenitentiam contentes fecerit, illic fulgentes per decorem iustitiae ostendit. Hoc autem amictu animam religiosam Deus cooperit, quia sanctorum, & perfectorum, inter quos hac anima viuit, exemplis, & orationibus defenditur, & Angelorum, quorum vitam imitatur, viribus ac potentia fulcitur. Expandit ergo Dominus amictum super illam, cuius imbecillitate, sua maiestate & potentia sustentat, cuius ignorantiam sanctorum vita ac moribus informat, cuius proteruiam Angelorum consiliis emollit.

C Videamus tamen, quam sit status religiosus a diuina potestate, & ab Angelorum cuneis protectus. Hoc quidem ostendit ipius loci natura. Est enim religio veluti specula, ex qua quid hostes virtutis moliantur spectamus. Est locus eminens, vnde mundularuas, saeculi personas, & malorum tragedias inspicimus. Est portus, ad quem a tempestate passionum nostrarum confugimus. Est nidus nos libenter excipiens, & ab aucupibus defendens, de quibus ait Ieremias: Quia inuenti sunt in populo meo impij insidiantes, quasi aucupes laqueos ponentes, & pedicas ad capiendos viros. Quis autem non videat haec omnia defensionem maximam praese ferre, requiem promittere, securitatem designare?

D Est religio tabernaculum a Deo structum, quod vt est apud Isaiam: Erit nobis in vmbraculum diei ab aestu, & in securitatem & absconsonem a turbine, & a pluuia. In eo enim ab aestu cupiditatum liberamur, & a turbine tentationum, & pluuia distractionum abscondimur, quae domum cordis paulatim euertunt, ita vt nec vestigium quidem pacis, & tranquillitatis relinquat. Est religio cubiculum summi principis Christi, in quod nos infirmos, & imbecillos recipit, vt ab inimicis nostris tutos incolumisque custodiat. De quo regius propheta canit: Abscondes eos in abscondito faciei tuae, a conturbatione hominum. Sumus quippe absconditi in facie Dei, dum in eius conclau habitamus, & in eius praesentia, & coram ipsius oculis vitam actionesque traducimus. Est tandem religio ciuitas refugij, in qua non tantum securi viuimus, & nec eorum iniuriam quos laesimus, nec a iudice poenas illatas timeamus, verum etiam alios protegimus, & ab ira diuina, nostra oratione defendimus. Ciuitates enim refugij, in quibus religiosi coetus signati sunt. Leuitis, id est, fugientibus a saeculo, datae sunt, vt & ipsi securi in eis vitam degant, & aduenientibus securitatem impertiantur. Recte enim (vt inquit Ambrosius) fugaces fugacibus commedauit

E aeterna

Richardus in Psal. 118.

Psal. 41. 3.

Psal. 118. 81.

Psal. 142. 7.

Bern. ser. 74. in cant.

Greg. lib. 3. in Job 67.

Psal. 103. 2.

Ierem. 5. 26.

Isa. 4. 6.

Psal. 30. 21.

Amb. lib. de fuga saeculi c. 2.

7. b. di. 10.

5. lib. 41.

26.

79.

80.

83.

13.

aterna legis sanctio, vt qui hunc mundum obli-
sunt, eos recipiant, qui peccata sua condemnantes,
atque opera, obliuione vitæ superioris expectent, &
sæcularia, quæ gesserint, abolere desiderant.]

Quam igitur securus status is, qui non solum sibi
securus est, sed aliis etiam ad illum fugiētibz, secu-
ritatem impartitur! Hoc sanè est, quod per Sopho-
niam promittit Dominus Ecclesiæ suæ: Quia tunc
auferam de medio tui magniloquos superbiæ tuæ, &
non adijcies exaltari amplius in monte sancto meo;
& derelinquā in medio tui populum pauperem, &
egenum, & sperabunt in nomine Domini. Tollit
Dominus ab Ecclesia sua magniloquos superbiæ suæ,
cum homines arrogantes, & ambitiosos remouet,
qui vt laudem humanam, & concupitos honores au-
cupentur, suos auditores laudant, atque magnifi-
cant, & non peccatorum populi increpationem, sed
ea, quibus populus delectetur, & admiretur, perso-
nant. Aufert superbiæ occasionem, qua nonnulli de
fide tantum mortua, & operibus vacua gloriantur:
dum hos magniloquos exturbat tamquam nescien-
tes veram virtutem edocere, & in quibus sit gloriā-
dum aperire. Relinquit tamen in medio congrega-
tionis fidelium, quam ab initio possedit, populum
pauperem, & egenum, viros pauperes spiritu, qui
cum non defuit exequendi sui desiderij facultas, di-
uitias abiecerunt, omnibusque rebus mūdānis, imò
& propria se voluntate nudarunt, vt tamquam veri
sapientes viam cæli docerent, & tamquam expediti
milites populos sua præsentia defenderent, & ora-
tione, consilijs, exemplisque falcirent. Nec mirum
est, quod isti pauperes, & humiles sint Ecclesiæ de-
fensio, quia sperant in nomine Domini, & non in
sua virtute confidunt. O igitur magna misericordia
Dei in statum religiosum collata, quem ita amictu
suo cooperit, ita prouidentia gubernat, ita potentia
defendit, vt per ipsum ciuitates, regna, nationesque
defendat: hæc est eius promissio, qua Abraham pos-
seditur; quia propter religiosorum turmas in de-
nario numero perfectionē denotare signatas, multis
peccatoribus parcit, & malorum delicta ad tempus
dissimulat, vel vt conuertantur, patienter expectat.

Hanc diuinam protectionem conditio ipsa reli-
giosorum declarat. Hi enim cum ad perfectionem
aspirent, & non quolibet gradu virtutis fatientur, in
diebusque proficere studeant, & ad maiore sanctita-
te venire festinent. In magno pretio sunt apud Deum.
Quisque autem paterfamilias, si recte suum munus
exequitur, maiorem curā & prouidentiam habet rei
pretiosioris, & sibi charioris, quā alterius, quæ neq;
est æque pretiosa, nec sibi tā grata: Deus igitur, qui
omnes sapientia, & regiminis perfectione vincit, ma-
iori cura, & prouidentia prosequitur istos, quos veluti
magis sui similes vnice amat, quā alios, quorum vita,
nō rebus cælestibus cōsecrata, sed tēporalibus curis,
& expletioni propriæ volūtatis addicta, nec tātum
amorem, nec tantam curam, & diligentiam meretur.

Liceat mihi inter communes iustos, qui sæpe ca-
dunt, & surgunt, Deique amicitiam vtrumque cō-
seruant, & inter perfectos viros, quales omnes reli-
giosi esse deberent, hoc discrimen inducere, quod il-
li sunt veluti aureæ monetæ magni valoris, isti verò
sunt gemæ pretiosæ, quarum vnaquæque pretio, &
valore multas aureas monetæ exuperat. Vt ergo
prudens mercator maiorem curam habet vnus gem-
mæ, vt carbunculi, aut adamantis, quā multorum au-
reorum, quia maior est illius, quā multorum
iactura: ita Deus maiore rationem habet vnus reli-
giosi, perfecti, qui suo statui se accommodas cælestem

vitam agit in terris, quā multorum aliorum, qui tam-
quam communes denarij aliquid virtute valent. sed
non multum valent. Illum re vera non solum magis
amat, & maiori prouidentia, circundat, vt fidelissimū,
& dulcissimū filium, sed etiam tribuit illi internā
pacem, & tranquillitatem, animum omni metu libe-
rum, prouidentia illius specialioris insigne. Verissimè
enim Sanctus Prosper exclamat. O quantū securita-
tis habent, qui sibi bene sunt conscij, & quantum
perturbatos humiliat perpetratio pudenda peccati.
Sicut isti (loquitur autem de primis parentibus) se
absconderunt à facie Domini, de sua turpitudine, nō
de nuditate confusi, qui non idē erubescerēt, quia
veste erant extrinsecus nudi, sed quia intrinsecus
protectione diuina nudati. Isti amictu Dei cooper-
ti, suum adiutorem cognoscentes, ad nullius tenta-
tionis pauent occursum, nec maleuolos timent, nec
detractores horrent, nec hostes formidant, solum
peccatum, etiam leuissimū, & Dei sui, non dicam
iniuriam, sed displicentiam pertimescunt.

Reliquerunt religiosi omnia, deseruerunt propter
Deum vniuersa, quæ homines solēt protegere, diui-
tias, possessiones, amicos, cognatos, parētes, & nudi,
atque omni mundano præsidio spoliati, remanserunt.
Quid ni Deus illos tueatur, cuius causa tātam nudita-
tem sustinent, tantamque desertionem perferunt?
Hoc in illo patre multarum gentium præfiguratum
est, qui cū imperio Domini exisset de terra sua, & de
cognitione sua, & de domo patris sui, & venisset in
terram sibi monstratam, audiuit à Domino: Noli ti-
mere, Abraham, ego protector tuus sum, & merces tua
magna nimis. O felix exitus, qui ipsum Deum accipit
in mercedem! O beatus egressus, qui talē mere-
tur defensor! Ego (inquit) protector tuus sum. Quis-
que religiosus hæc vocem tamquam sibi dictam au-
diat, hæc promissionē, veluti sibi factā accipiat, & vt
in illa magis exultet, verbis Chrysoptomi suo statui
accommodatis amplifcet. Ego, qui à Chaldaeis te vo-
caui, ego, qui te huc duxi, ego qui te à periculis Æ-
gypti liberaui, ego qui semel, atque iterū promisi tibi,
atque semini tuo daturū me terrā hanc: Ego te prote-
gā. Ego, qui in dies magis & magis omnibus te cla-
rū ostēdo: ego protego te, hoc est ego, scuti vice tibi
ero, ego pro te certo, ego propugnator fido, ego curā
gero, ego omnia difficilia, facilia tibi reddā. Ita est,
Domine, nō inficior, ex quo sæculum deserui, tu ex-
pandis amictū tuum super me, & protegis me, tu me
à tentationibus liberaſti, ab illis præcipue magis pe-
riculosis, quæ sub specie boni me oppugnabant, tu
me ab occasionibus eripuisti, in quibus, aut vitā ani-
mæ, aut profectum amittebam, tu paupertatem feci-
ſti iucundam, vt eam amarem, castitatem reddidi-
ſti facilem, vt eam amplecterer, obedientiam ostēdi-
ſti suauem, & homine libero dignam, vt ei collum
subiicerem. Quæ mihi incommodiora, & molestiora
visa sunt, inde meam requiem, & tranquillitatem eli-
cuisti: Dulcia mundi in amara, & amara sanctæ do-
mus tuæ in dulcia, & suauia conuertisti. Cella mihi
videtur cælum, solitudo apparet dulcis societas, af-
fiduus labor versus est in vacationem, asperitas vi-
ctus, & vestis, omnibus delicijs, & voluptatibus ap-
paret iucundior, nihil difficile, nihil arduū, sed om-
nia prona, omnia facilia in hoc statu reperio. Quid
hæc omnia, Domine, sunt, nisi tuæ protectionis in-
dicia? Quid nisi super me tui amictus expansio? Quid
nisi tui amoris pignus dulcissimum? Coniector enim
ex his, quod amas me, Nam vniuersa, quæ poterant
me abstrahere à te, in ansam ad te veniendi com-
mutasti, & scriptum inuenio, Quoniam diligentibus
Deum, omnia cooperantur in bonum.]

Prosper. lib.
2. de vita
conspicua.
c. 18.

Gen. 12.
1.

Gen. 15.
1.

Chryso.
36. in Ge-
nes.

Sophonia
3: 12.

Genes. 18.
33.

Habitant etiam religiosi desertum amore Dei, ut ibi nec leuibus peccatis (quoad fieri possit) vitam commaculent. Quælibet enim sancta religio desertum quoddam est, in quo spiritualis Israëlita peregrinantur. In ea namque, sicut in spirituali deserto, maior est libertas vacandi Deo, quia non sunt sæculares occupationes, quæ animum interpellent, maior est quoque tranquillitas: nam modò religiosi velint, nec à visu, nec ab auditu, neque à lingua molestantur. Quid enim infestent eos oculi, quos semper humi defixos habere decentur? Qui aures, quas vanis rumoribus oclusas seruare tenentur? Quid lingua, quam ligat districti silentij censura? Eremus ille, Ægypto terræque promissionis interiacens, ciborum corruptibilem sterilitas erat, sed cibum incorruptibilem è cælo demissum, peregrinanti populo suppedibat: Ita religio, quasi eremus quidam vitæ mortali æternæque interiectus, commodis temporalibus caret, sed cælestibus solariis abundat. Qui ergo hoc desertum spirituale incolunt, non minus quàm illi carnales Israëlita, sed multò magis diuina protectione teguntur, diuinisq; fruuntur auxiliis. Hic vestimenta eorum non sunt attrita, quia corpora inter disciplinæ religiose labores robustiora sunt, quàm si deliciis affluerent, nec calcementa sunt vetustate consumpta, quia affectus non rebus hærent corruptilibus, vbi veterascunt: sed cælestibus, à quibus in dies nouitate conquirunt. Pæne Angelorum satiantur, contemplatione scilicet rerum diuinarum, cuius esu fortes aduersus demones, & robusti ad quærendam perfectionem sunt. Colùna nubis per diem, & ignis flammantis per noctem illis ducatum præbet, cum inter magnos honores, & applausus populorum, quos religiosi habere noscuntur, nube modestiæ ac humilitatis obteguntur, ne æstu vanitatis superbiant, & desiderii dignitatum inflammentur, & ut, cum inter inuidorum detractones, & maleuolorum persecutiones igne charitatis illustrantur, inimicos tamquam artifices coronæ cælestis aspiciant, & amore verissimo prosequantur. Si verò ab ignitis serpentibus, ab aliquo nempe vano desiderio mordeantur, non deest

Dent. 29.
1.

A illis serpens æneus, aut quem ille serpens figurabat? Christus nudus, vulneratus, & patibulo affixus, cuius aspectu venenum concupiscentiæ abiiciunt, pristinamque salutem recuperant.

In hoc itaque spirituali deserto Deus paruulos suos viros humiles, & suæ prouidentie fidentes, ita à malis liberat, & ab omnibus periculis, tum corporalibus, tum spiritualibus illibatos intactosque conseruat, ut manifestissimè videant, se non manu hominis, imò Dei potētissimo brachio defendi. Non est enim humanæ potētiae, sed diuinæ potētatis religionum amatores, atque beneficos, beneficiis cumulare, detractores verò, atq; maleficos multis miseriis, ac calamitatibus afficere, quod & antiquæ historiæ, & quotidiana experientia demonstrant. Non dubium, quin religiosorum ceteris iure sibi dictum existimet: Benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, erisque benedictus: benedicam benedictibus tibi, & maledicam maledicentibus tibi. Quoniam sæpe vidimus, & audiuius huius status defensores magnis Dei donis expletos, persecutores verò, maledictione diuina fuisse consumptos. Gaudeat igitur, & maxime gaudeat, qui professione ligatus, & tribus votis cõpeditus, vel ut melius dicam, omni materia peccandi liberatus, in deserto sanctæ religionis viuat: quoniam si ad proprium cor intrare nouerit, in se ipso illud Deuteronomij experietur. Inuenit eum in terra deserta, in loco hortoris, & vastæ solitudinis. Circūdixit eum, & docuit, & custodiuit quasi pupillam oculi sui. In hoc enim deserto malorum, pleno autem bonorū inueniet Deū potentissimum defensorem, qui se ducat securè ad opera exteriora, & reducat cum fructu ad interiora, qui se doceat vias virtutum, & semitas æternitatis demonstrat, & qui tamquam pupillam oculi sui charissimam ab omni malo custodiat. Inuenies eum, o anima, qui expandat amictum protectionis suæ super te, & operiat ignominiam, id est, imbecillitatem tuam: quia pauperum nuditas, humilium imbecillitas, & despectorum paruitas, amictu diuinæ defensionis cõperta, omni est mundano imperio potentior.

Gen. 12.
2.

Dent. 32.
10.

PARS TERTIA.

De sublimitate vitæ Religiosæ.

NON NVLLA iam bona in superioribus nostri status expressimus, à quibus, quæ sequuntur, meritò separamus, tum ut mens lectoris fatigata, à lassitudine legendi repauset, tum ut ea illustriora demonstremus, quæ præter ingentem vilitatem, magnam etiam sublimitatem animæ afferunt, & velut pars præmij huius status, & finis aliorum donorum esse videntur. Hæc verò, quæ ad vnionem animæ cum Deo, & ad verissimū honorem ex ipsa sequuntur, spectant, idem Sanctus Propheta hunc in modum commemorat, Et iuravi tibi, & ingressus sum pactum tecum: ait Dominus Deus: & facta es mihi. Et laui te aqua, & emundaui sanguinem tuum ex te: & unxi te oleo, & vestiui te discoloribus, & calceavi te ianthino: & cinxi te bysso, & indui te subtilibus: & ornaui te ornamento, & dedi armillas in manibus tuis, & torquem circa collum tuum. Et dedi in aurem super os tuum, & circulos auribus tuis, & coronam decoris in capite tuo. Et ornata es auro, & argento, & vestita es bysso, & polymito, & multicoloribus: simlam, & mel, &

Ezech. hi. l.
c. 16. 8.